Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, mart 2017. - Godina XIII - Broj 141 - Cena: 50 dinara

GLAVNI NARODNO OSLOBODILAČKI ODBOR
VOJVODINE /GNOOV/
Odeljenje za unutrašnje poslove
Broj: 1040/1945
14 maja 1945 godine
Novi Sad.

SVIMA OKRUŽNIM NARODNO OSLOBODILAČKIM ODBORIMA

Dogadja se, da se mnogi Hrvati uvode kao Bunjevci i Šokci u rubrike, gde se označava narodnost, a ne kao Hrvati kao na pr.: u legitimacije, razne evidencije i spiskove,i to biva često i po njihovom izričitom zahtevu ili po volji i nahodjenju dotičnog činovnika.

Kako bunjevačke i šokačke narodnosti ne postoje, to vam se naredjuje da sve Bunjevce i Šokce imadete tretirati isključivo kao Hrvate bez obzira na njihovu izjavu.

U raznim okruzima i mestima, gde su oni do sada uvedeni kao Šokci i Bunjevci, ima se to ispraviti i označiti kao Hrvati naročito u legitimacijama, biračkim spiskovima, putnim objavama i raznim drugim spiskovima po narodnosti. U buduće se imaju unositi samo i isključivo kao Hrvati. Sve do sada izdate legitimacije i isprave, gde su označeni kao Bunjevci i Šokci imaju se uništiti i nove izdati, izdavanje novih legitimacija ne sme se ponovo naplaćivati od stranaka.

Stavlja vam se u dužnost da o ovome odmah izvestite sve gradske i sreske odbore a preko ovih mesne, a to što pre bezuvetno sprovedu, a vi da se starate, da se ovo svakako izvrši i da o učinjenom izvestite.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

НАЧЕЛНИК
одељења за унутрашње послове

ISSN 1451-2505

Da se ne zaboravi!

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XIII Broj 141
Mart 2017.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Mirko Bajić

v.d. glavnog i odgovornog urednika „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Ružica Parčetić (Sombor)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)
Boris Bajić (sekretar Redakcije)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić Matković, Milan Stepanović, Zvonko Stantić, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Čekajuć poništenje sramne naredbe

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Prilikom završetka ovog izdanja „Bunjevački novina" odlučili smo da na naslovnoj strani još jedared objavimo Dekret iz 1945. godine kojim su Bunjevci „ukinuti". Jeste da je ovaj dokument već „krasio" naslovnu stranicu, al nije loše opet se podsitit jedne grube odluke čije poslidice Bunjevci trpe i dan-danas. Neka i ova naslovna stranica bude drugima opomena da se tako štogod više ne dogodi, a nama samima potvrda da, ako smo to izdržali, možemo isplivat i iz drugi nevolja.

Upravo je taj Dekret bio tema Simpozijuma „Kultura i identitet Bunjevaca", a tom prilikom se učen svit okupio i prodivanio o temi Bunjevaca. To je uvodni korak ka rezultatu koji će, nadamo se, brzo uslidit, da Skupština Autonomne pokrajine Vojvodine taki akt okarakteriše ko akt diskriminacije i grubog kršenja ljudski prava. Biće to tek lik za dušu za sve Bunjevce, kratak pridah za borbu koja se nastavlja.

A borba se mora nastavit, za svako dite, običaje, ma, za svaku rič, za naš jezik. Jel i dalje, iako je 1945. godina daleko iza nas, provijava osićaj nejednakosti, pa i u jedinoj matičnoj državi Bunjevaca – Srbiji. Srićom, institucija Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koja je osnovana 23. februara 2003. godine, stoji iza svog naroda, boreć se za njega.

Kaže jedna izreka „Pero je jače od mača". Bunjevci su pokazali da mogu pobidit i mač, potvrdili su to u brojnim bitkama na bojnim poljima, a to što su i danas tu, potvrđiva da su pobidili i jedan grub potez pera.

Strana 4-7

Strana 10

Strana 11

Strana 12-13

Strana 15

Strana 20-21

Sadržaj

4-7 Iskazali divljenje prema malom-velikom narodu
8 Podrška SBB-a Aleksandru Vučiću
9 Više od jedne ričenice
10 Za NSBNM oko 7 miliona dinara
11 Adresa za ozbiljne probleme
12-13 Savit – temelj svake nacionalne zajednice
14 Obezbidili demokratski pristup radu Savita
15 Sloboda plaćena krvlju i zlatom
18 Sačuvat nematerijalno kulturno nasliđe Bunjevaca
20-21 Ljutovčani otirali zimu
24-25 Ovčiji sir stizo i do Beča
26-27 Saviti za pojačanje imuniteta
27
Pogrišna slika o seljacima
29 Zagorac novi pridsidnik

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

ODRŽAN SIMPOZIJUM „KULTURA I IDENTITET BUNJEVACA”

Iskazali divljenje prema malom-velikom narodu

Pod pokroviteljstvom Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose sa virskim zajednicama, a u organizaciji Muzeja Vojvodine, u Skupštini AP Vojvodina u Novom Sadu u subotu, 18. februara, održan je Simpozijum „Kultura i identitet Bunjevaca”. Priko 30 izlagača dalo je svoje mišljenje o poriklu, identitetu, kulturi, tradiciji i običajima Bunjevaca, a možda i najvažniji dio činio je niz izlaganja koji je bio vezan za poznati Dekret iz 1945. godine, kojim su Bunjevci, zajedno sa Šokcima, jednim potezom pera, izbrisani. Taki dekret, iako danas nema pravnu snagu, i dalje muči Bunjevce, te je pokrenuta inicijativa da se on proglasi aktom nasilne diskriminacije i aktom protivnom ljudskim pravima.

Simpozijum o Bunjevcima okupio istoričare, etnologe, lingviste, politikologe, sociologe...

Miroslav Štatkić

Drago Njegovan

Nebojša Kuzmanović

Milinka Hrćan

Zoran Kovačević

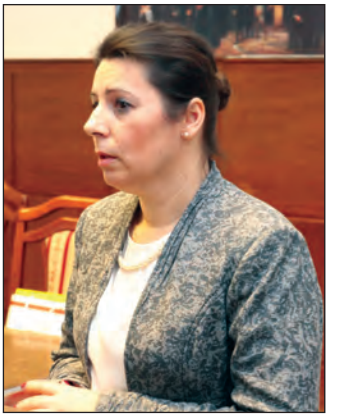

Suzana Kujundžić Ostojić

Dr Drago Njegovan, direktor Muzeja Vojvodine, istako je da se u ovoj ustanovi trude da svake godine organizuju kaki skup, el izložbu, vezanu za nacionalne zajednice, a ove godine je pažnja posvećena Bunjevcima.

– Simpozijum je imao za cilj da se razmotri istorija Bunjevaca, od doseljavanja u Bačku u 17. veku, skroz do 21. veka, da se ispitaju identitetski problemi Bunjevaca, da se prikaže bogata etnografija.... Sociolozi, etnolozi, politikolozi, antropolozi su svojim radovima pokušali su da daju sveobuhvatnu sliku o tome ko su i šta su Bunjevci – istako je dr Njegovan u ime organizatora Simpozijuma.

Učesnike je na početku pozdravio profesor **Miroslav Štatkić**, pokrajinski sekretar za kulturu, javno

informisanje i odnose sa virskim zajednicama. On je, izmed ostalog, istako:

– Bunjevci su u specifičnom odnosu i ovaj Simpozijum se i bavi Bunjevcima i njihovim kulturološkim aspektom, ali i egzistencionalnim, pa i pravnim pitanjima. Podsetiću samo na Dekret iz 1945. godine. Na jednom skupu sam govorio na tu temu, obećavajući da ćemo uraditi sve da tu nepravdu ispravimo. Nakon ovog simpozijuma ćemo napraviti jedan zahtev prema institucijama vlasti da se razmotri mogućnost da se ta stvar razreši – istako je prof. Štatkić i dodo:

Moderatori sekcija: Aleksandar Raič, Vesna Marjanović, Slobodan Bjelica i Drago Njegovan

– Istrajna borba Bunjevaca za svoj identitet traje svih 330 godina, koliko je prošlo od njihovog dolaska na ove prostore i to zaslužuje i poštovanje, i podršku. Kao što je očuvanje srpskog nacionalnog i kulturnog identiteta primarno strateško opredeljenje Pokrajinske vlade, tako ćemo se boriti da se očuvaju i identiteti drugih naroda koji žive u Vojvodini, uključujući, svakako, i Bunjevce .

Dr Nebojša Kuzmanović, zaminik pokrajinskog sekretara za kulturu, javno informisanje i odnose sa virskim zajednicama, se posebno zafalio Skupštini AP Vojvodina, pridsidniku i podpridsidniku Skupštine AP Vojvodine na po-

ZAKLJUČCI SIMPOZIJUMA „KULTURA I IDENTITET BUNJEVACA”

Učesnici Simpozijuma „Kultura i identitet Bunjevaca”, koji je 18. februara 2017. godine održan u Novom Sadu, saglasni su u slidećem:

1. Bunjevci, doseljeni u Bačku tokom 17. vika, doseljeni su ko etnička, odnosno nacionalna zajednica (grupa) u Habzburškoj monarhiji sa svojim narodnim imenom, kojeg su do danas očuvali. Imali su i imaje sopstveni etnički identitet, koji se vremenom – kroz procese transformacije – obogatio novim sadržajima i u osnovi očuvo;

2. Bunjevci u Bačkoj, živeć ko graničari i salašari u porodičnim zadrugama, otpočeli su svoj nacionalni priporod u drugoj polovini 19. vika, da bi za vrime Austro-Ugarske (1867-1918) bili izloženi mađarizaciji. Ipak, u to vrime je izvršena njeva transformacija iz pridmodernog etničkog društva u moderni nacionalni identitet;

3. Bunjevci u Bačkoj, ko i Šokci u Bačkoj i Baranji, nuz malobrojne Hrvate, aktivno su učestvovali u prisajedinjenju vojvođanski oblasti Kraljevini Srbiji 1918. godine i stvaranju Kraljevine SHS. Trijanonskim mirovnim ugovorom, znatan broj Bunjevaca osto je u Mađarskoj;

4. U međuratnom periodu (1918-1941) bački Bunjevci su bili izloženi sporadičnoj srbizaciji (Bunjevci ko „katolički Srbi”), pokušaju definisanja Bunjevaca ko „četvrtog plemena” Južni Slovena i intenzivnoj hrvatizaciji priko katoličkog klera, HSS-a i hrvatske inteligencije koja je u Bačku doseljena iz Zagreba;

5. Tokom Drugog svitskog rata bački Bunjevci su bili podvrgnuti ponovnoj mađarizaciji, s tim da je mali dio u međuratnom periodu hrvatizovani Bunjevaca bio aktivan u ostvarivanju ciljova Nezavisne Države Hrvatske, što se nastavilo i posli njezinog nestanka s istorijske scene, dok je jedan dio bio nuz Hortijevu politiku;

6. Najveći udar na nacionalni identitet, ko i na svoja nacionalna i ljudska prava, Bunjevci su doživili od strane komunističke vlasti socijalističke Jugoslavije koje su donele odluku u korist Hrvatske, pridvođene Josipom Brozom Titom, koja je priko vojvođanske policije (Odiljenje za unutrašnje poslove Glavnog narodno-oslobodilačkog odbora Vojvodine) zabranila slobodno izjašnjavanje Bunjevaca (ko i Šokaca) i naredila da se od 14. maja 1945. godine svi Bunjevci (ko i Šokci) moraje smatrat Hrvatima. Ovaj akt je asimilatorski pravni akt i suštinski protivustavan, pa ga triba poništit;

7. Iako se u aktu o zabrani Bunjevaca od 14. maja 1945. godine polazilo od pridpostavke da „bunjevačka i šokačka narodnost ne postoje” i da se one moraje „tretirati isključivo kao Hrvati bez obzira na njihovu izjavu”, ipak su posliratni popisi stanovništva na području severne Bačke pokazivali da u mnogim mistima postoje „ostali” ko većinsko stanovništvo, a to su bili Bunjevci. Kad je Republika Srbija dozvolila, od 1991. godine, da se uvede u popisnu listu nacionalna kategorija „Bunjevac”, pokazalo se da Bunjevaca u Srbiji još ima, kao što ji ima i sada;

8. Učesnici Simpozijuma konstatuju da je administrativno negiranje Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj i Baranji, i naređenje o njevom „tretiranju” ko Hrvata, brez obzira na njevu izjavu, bilo u velikom dilu u funkciji aktuelnog razgraničenja izmed Federalne Hrvatske i Federalne Srbije u području autonomne Vojvodine. S tim u vezi se zaključiva da etnički razlozi za povlačenje međurepubličke granice izmed Hrvatske i Srbije, na osnovu „popisani” Srba i Hrvata u spornom području Baranje, severozapadne Bačke i zapadnog Srema, di su u Hrvate upisivani zabranjeni Bunjevci i Šokci, nisu u stvarnosti postojali, s tim da je pridlog tzv. Đilasove komisije bio u osnovi invalidan, te da je odluka o razgraničenju arbitrarna, donesena na štetu Srbije, a u korist Hrvatske, te da je diktirana voljom komunističke vlasti socijalističke Jugoslavije koje su donele odluku u korist Hrvatske, pridvođene Josipom Brozom Titom;

9. Za poslidnji 25 godina Bunjevci su ko priznata nacionalna manjina u Republiki Srbiji, osnivajuć svoj nacionalni savit i druge institucije i organizacije u oblasti jezika, kulture, politike i informisanja, pokazali volju da konzumiraje svoja manjinska prava, da brane i odbrane svoj nacionalni identitet i svoju istorijsku i savrimenu kulturu. Ta kultura, u oblasti slikarstva, muzike, folklora, književnosti, običaja itd, je i dalje živa i daje respektabilne rezultate;

10. Učesnici Simpozijuma „Kultura i identitet Bunjevaca” su saglasni u stavu da je nepravedno i nedopustivo osporavanje prava Bunjevaca na lično izjašnjavanje o svojoj nacionalnoj pripadnosti i kolektivna prava u skladu sa relevantnim zakonima Republike Srbije. To se posebno odnosi na hrvatsku nacionalnu manjinu i njezine pridstavnike, ko i na Republiku Hrvatsku;

11. Učesnici Simpozijuma objaviće svoja saopštenja, odnosno referate u zborniku radova, na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu i na bunjevačkom jeziku i na latiničnom pismu.

moći, al i idejnom inicijatoru – pridsidniku Vlade AP Vojvodine **Igoru Miroviću**, da se otklone razne nedoumice vezane za etnički, politički i kulturni identitet Bunjevaca. Dr Kuzmanović je divanio o turbulentnom vremenu na prostorima Vojvodine kroz istoriju, te da su Bunjevci bili posebno pogođeni.

– Kada je reč o očuvanju sopstvenog identiteta i trajanja u vremenu najteže je bilo onima koji su najmanji. Nema boljeg primera za to od naše braće Bunjevaca kojima je posvećen Simpozijum. Malom-velikom narodu iskazujemo divljenje za istrajnost koju je u toj borbi iskazao. Bunjevci su u toj borbi uspeli.

Milinka Hrćan, pomoćnica pokrajinskog sekretara za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice, posvidočila je da se pokrajinskoj vladi nacionalne manjine nalaze na vrvu prioriteta, te da o tom svidoči i rad sekretarijata.

– Unapređenje položaja i pomoć u očuvanju kulture i nacionalnog identiteta svih nacionalnih zajednica u Vojvodini je jedan od prioriteta. Bunjevci, koji žive na ovim prostorima više od tri veka, oduvek su bili lojalna zajednica, a o bratskoj lojalnosti govore i 84 delegata iz ove zajednice koji su 25. novembra 1918. godine, zajednom sa ostalim narodima, odigrali ključnu ulogu u prisajedinjenu Bačke, Baranje i Banata Kraljevini Srbiji.

U ime ogranka Srpske akademije nauka i umetnosti u Novom Sadu prisutnima se obratio akademik **Zoran Kovačević**. On je tom prilikom divanio o identitetu i kulturi, naglasio je da je integracija različiti kultura i konfesija težak posao, a, govoreći o značaju identiteta podvuko je:

– Imamo u poslednje vreme čudnu stvar koja je prisutnija nego ranije, da dolazi do krađe nematerijalne kulturne baštine, tradicije, folklora, simbola, pa i jezika. Neverovatno je da neke novokomponovane i novosintetisane nacije u žarkoj želji da što pre utemelje svoj nacionalni identitet posežu za tuđim nacionalnim obeležjima. Imamo i situaciju da se prekraja i istorija. Bunjevci su imali veoma gorko iskustvo u vezi sa tim. Dugi niz godina im je čak negirano i njihovo postojanje, doživeli su da se prisvajaju njihovi simboli, folklor, da im se negira jezik. Mi smo to već odavno pratili i bilo nam je zadovoljstvo što smo bili u situaciji da Bunjevcima pomognemo u odbrani i očuvanju svog identiteta, kulture...

Konačno, **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, divanila je o značaju Simpozijuma za Bunjevce, prija svega o mogućnosti da se sramni Dekret iz 1945. godine okarakteriše ko akt protivan ljudskim pravima i slobodama.

– Ovo za nas znači mnogo. Od kako je Dekret proglašen, prošle su 72 godine. Bio je potriban jedan čitav životni vik dok nismo došli danas tu, dok nas nisu primili, dok naša treća želja i molba da kažemo javno ko smo, šta smo, nije uslišena. Često su nam kroz istoriju uzimali ono što je naše. Mi nikad nismo uzeli ništa tuđe, samo smo želili da zaštitimo ono što je naše. Poslali smo jednoglasnu odluku Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine da se obratimo Izvršnom veću AP Vojvodine sa našom molbom da se taki Dekret poništi. Imali smo osićaj da će to bit još jedna boca bačena u more, jel je taki boca bilo prija. Ovaj put to nije bila boca bačena u more, danas su u Izvršnom ve-

ću drugi ljudi, to vidimo i danas, na ovom skupu, di su se skupili ljudi od nauke, od pera, koji imaju pravo i mogućnost kazat ko su i šta su Bunjevci – kazala je dr Kujundžić Ostojić i dodala:

– Očekivamo malo ljudske pravde, za nas je to dovoljno. Mi smo se uvik znali borit za ono što je naše, za malo sunca ispod ovog neba. Dragi Bog nas je dovo na ove prostore, sačuvo nas je, nadam se da će nas čuvat i dalje. Prilikom posite proslavi nacionalnog praznika „Dana Dužijance" Igor Mirović, pridsidnik Vlade Vojvodine, kazo je da postoje dani u koje se mogu spakovat vikovi. U ovaj dan su spakovane 72 godine nepravde, svega onog što nas je desetkovalo, al nas nije obeshrabrilo, jel još uvik nas ima i nadam se da će nas bit još više.

Simpozijum je paralelno održavan u tri sale, a u pisanju radova učestvovali su: **Mijo Mandić, Vladimir Nimčević, prof. dr Vladan Gavrilović, Zoran Veljanović, Milan Stepanović, prof. dr Saša Marković, prof. dr Slobodan Bjelica, Gavro Burazor, Aleksandar Rajevac, dr Drago Njegovan, Mirko Bajić, Željko Bošnjak, prof. dr Slobodan Orlović, dr Aleksandar Raič, dr Aleksandar Horvat, Zvonko Stantić, Stanislava Lutkić, Nevenka Bašić Palković, Vanja Kolar, Ivan Sedlak, prof. dr Ferenc Nemet, dr Suzana Kujundžić Ostojić, prof. dr Žarko Bošnjaković, dr Biljana Sikimić, Teodora Vuković, prof. dr Vesna Marjanović, dr Tatjana Bogojević, Mirjana Savanov, Antun Romić, Tamara Babić, Damir Išpanović, mr Katarina Radisavljević, Bratislava Idvorean Stefanović, mr Tanja Bugarski, Nikola Babić, Kata Kuntić** i **prof. dr Vladimir Đurić**.

Iako je Simpozijum obuvatio širok spektar tema vezani za istoriju, kulturu, identitet Bunjevaca... najviše pažnje privukle su teme upravo vezane za inicijativu da se Dekret iz 1945. godine i poništi. Taku inicijativu započo je nedavno Savez bačkih Bunjevaca, ona je podržana od strane NSBNM, a komentarišuć Simpozijum, **Mirko Bajić**, pridsidnik SBB-a, al i pridsidnik Izvršnog odbora NSBNM ističe:

– Učinjen je značajan korak u odnosu na ranije stanje. Konstantovano je da je to bio akt protivan Ustavu, da je bio asimilatorski i da mora dobit svoju kvalifikaciju i javno. To je i bila suština inicijative. Divani se da akt formalno nije na snagi od raspada SFRJ. On, formalno i nije na snagi, ali se neformalno i dalje primenjiva. U glavama mnogi je to i dalje akt kojeg triba primenjivat, jel po nikima Bunjevci ne postoje, nego su u stvari Hrvati. Kako oni to u žargonu definišu, postoji samo nika grupa ljudi koji neće da budu Hrvati. To je žargon koji šteti bunjevačkoj zajednici. Bunjevci postoje ko nacionalna zajednica, a svoja prava ostvarivaje na bazi Ustava i zakona. Ono što sad slidi je da akt dobije odgovarajuću kvalifikaciju, jel nikom ne mogu bit uskraćena prava na lično opridiljenje o svojoj nacionalnoj pripadnosti i na organizovanje u skladu sa zakonom.

Kako je to Bajić i istako u svom izlaganju, akt se i dan-danas primenjiva, nezvanično.

– To vidimo kroz akcije druge strane, u ovom slučaju Hrvata koji žive u najvećoj miri na istim prostorima ko Bunjevci. Oni promovišu ideju da su Bunjevci u stvari Hrvati. Oni, naravno, imaje pravo da se izjašnjavaje kako oće, al ne mož kogod kazat da je i Bunjevac i Hrvat, u tom slučaju je nacionalno neopridiljen. Takođe, kako je moguće da se formiraje hrvatska udruženja pod bunjevačkim imenom, koja se bave bunjevačkim kulturnim nasliđem, a da pri tom ostvarivaje sridstva iz javni izvora, brez saglasnosti NSBNM, kako je to zakonima definisano – ističe Bajić dodajuć da je i „nečinjenje" primer da se akt i dalje primenjiva. **N. S.**

TEME NA SIMPOZIJUMU

Mijo Mandić „Prvi pomeni Bunjevaca u istoriji", Vladimir Nimčević „Srpski, italijanski i nemački izvori o doseljavanju Bunjevaca u Bačku tokom 17. veka", prof. dr Vladan Gavrilović „Zajednički život Srba i Bunjevaca u Somboru do 18. veka", Zoran Veljanović „Arhivska građa o Bunjevcima u Istorijskom arhivu Subotica", Milan Stepanović „Franjevački red i verski život somborskih i ostalih bačkih Bunjevaca u XVII i XVIII stoleću", prof. dr Saša Marković „Bunjevci i Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostalih Slovena u Banatu, Bačkoj i Baranji 25. novembra 1918.", prof. dr Slobodan Bjelica „Vojvođanski radikali i Bunjevci u Kraljevini SHS", Gavro Burazor „Bački Bunjevci za vreme Drugog svetskog rata (1941-1945)", Aleksandar Rajevac „'Naše novine': jedan list bačkih Bunjevaca za vreme Drugog svetskog rata", dr Drago Njegovan „Vojvođanska policija kao instrument kroato-komunističkog projekta hrvatizacije Bunjevaca u Bačkoj posle Drugog svetskog rata", Mirko Bajić „Napad na etnički identitet Bunjevaca posle Drugog svetskog rata – Naredba GNOO za Vojvodinu i način sprovođenja naredbe", Željko Bošnjak „Popisi stanovništva SFRJ kao dokaz žilavosti bunjevačkog etničkog identiteta – kategorija 'ostali' u mnogim mestima Bačke u popisima od 1948. do 1990.", prof. dr Slobodan Orlović „Protivustavnost asimilatorskih pravnih akata i mera prema Bunjevcima i Šokcima po oslobođenju 1945. godine", dr Aleksandar Raič „Etnička autohtonost i formiranje nacionalnog identiteta bačkih Bunjevaca", dr Aleksandar Horvat „Od premodernog ka modernom etničkom identitetu: južnougarski Bunjevci u drugoj polovini 19. veka", Zvonko Stantić „Porodične zadruge bačkih Bunjevaca u XIX veku", Stanislava Lutkić „Somborski i subotički salaši kao jedinstveni životni prostor Bunjevaca", Nevenka Bašić Palković „Istorijat periodike kod Bunjevaca od 1868. do 1944. godine", Vanja Kolar „Bunjevačko novinarstvo od vremena preporoda do danas", Ivan Sedlak „Bunjevački priporoditelji i kultura Bunjevaca u periodu nacionalnog priporoda u drugoj polovini 19. vika – vrime Ivana Antunovića", prof. dr Ferenc Nemet „Leksikalni rad „tvorca bunjevački rići", nacionalnog preporoditelja, Ambrozija Šarčevića u drugoj polovini 19. veka", dr Suzana Kujundžić Ostojić „Bunjevačka književnost i borba za posebnost bunjevačkog govora i jezika Bunjevaca", prof. dr Žarko Bošnjaković „Osobenost bunjevačkog govora", dr Biljana Sikimić i Teodora Vuković „Digitalna zaštita bunjevačkih govora", prof. dr Vesna Marjanović „O 'čitanju' običaja Bunjevaca u Bačkoj", dr Tatjana Bogojević „Članci o Bunjevcima u 'Letopisu Matice srpske'", Mirjana Savanov „Pedagoški rad kod Bunjevaca", Antun Romić „Narodne igre – folklorno stvaralaštvo", Tamara Babić „Muzičko stvaralaštvo Bunjevaca", Damir Išpanović „Magijska uloga dara u svadbenim ritualima bačkih Bunjevaca. Odnos obreda i poezije", mr Katarina Radisavljević „Bunjevačka narodna nošnja i nacionalni kostim u zbirci za narodne nošnje i odevanje Muzeja Vojvodine", Bratislava Idvorean Stefanović „Neki tragovi izobičajenih tekstilnih tradicija kod bačkih Bunjevaca", mr Tatjana Bugarski „Izrada predmeta i slika od slame kao simbol identiteta Bunjevaca", Nikola Babić i Kata Kuntić „Narodni običaji kao savremene manifestacije (Veliko prelo i Dužijanca)", prof. dr Vladimir Đurić „Ostvarivanje i zaštita manjinskih prava Bunjevaca u Republici Srbiji", Nikola Babić „Istorija novoformiranih bunjevačkih institucija: Bunjevačka matica, Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine, Bunjevački informativni centar i ostale institucije za kulturu i informisanje".

KONFERENCIJA ZA MEDIJE U NACIONALNOM SAVITU BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Nadaje se kraju osporavanja prava Bunjevcima

Dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, održala je u utorak, 21. februara, konferenciju za štampu, na kojoj je analizirala Simpozijum „Kultura i identitet Bunjevaca".

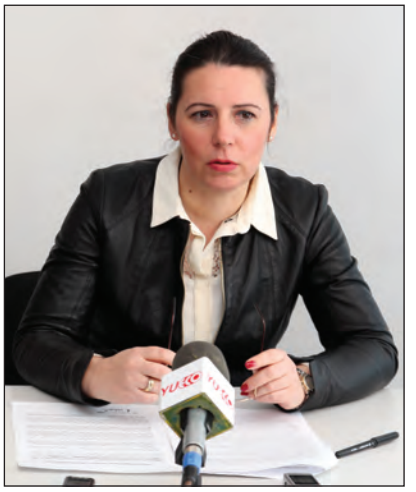

Suzana Kujundžić Ostojić

– Nakon našeg obraćanja Skupštini AP Vojvodine, u pogledu poznatog Dekreta iz 1945. godine, uslidio je dogovor da se organizuje Simpozijum „Kultura i identitet Bunjevaca". Simpozijum je i organizovan, 18. februara, pod pokroviteljstvom Sekretarijata za kulturu, informisanje i odnose sa virskim zajednicama AP Vojvodine, u organizaciji Muzeja Vojvodine. Prijavljeno je bilo 37 autora, od toga više od 30 je i izlagalo svoje teme. Održan je u toku jednog dana, a teme su bile grupisane u tri velike ciline, jedna je bila istorijska, druga vezana za jezik i književnost, a treća za etnologiju i obrazovanje. Zbornik radova očekujemo za oko dva miseca, a njegova promocija biće organizovana u Novom Sadu, Subotici i Somboru – istakla je dr Kujundžić Ostojić, a potom se osvrnila na zaključke sa Simpozijuma:

– Od jedanajst tačaka, usvojeni na plenarnoj sidnici po okončanju Simpozijuma, izdvaja se deseta. Sve su važne i bitne, a ova je moždar i najvažnija: „Učesnici Simpozijuma 'Kultura i identitet Bunjevaca' su saglasni u stavu da je nepravedno i nedopustivo osporavanje prava Bunjevaca na lično izjašnjavanje o svojoj nacionalnoj pripadnosti i kolektivna prava u skladu sa relevantnim zakonima Republike Srbije. To se posebno odnosi na hrvatsku nacionalnu manjinu i njezine pridstavnike, ko i na Republiku Hrvatsku".

Nakon zahtiva i održanog Simpozijuma, u NSBNM očekivaje nove korake po pitanju odnosa prema Dekretu iz 1945. godine kojim je bilo zabranjeno izjašnjavat se ko Bunjevac, odnosno, kojim su svi Bunjevci jednostavno privedeni u Hrvate.

– Posli ovog bi tribalo da slide novi koraci, da se na narednoj sidnici Skupštine Vojvodine taj dekret i okarakteriše ko štogod što nije smilo i nije moglo da se uradi, ko štogod što je protivno ljudskim pravima – dodaje dr Kujundžić Ostojić. **N. S.**

SAOPŠTENJE SAVEZA BAČKIH BUNJEVACA

Podrška SBB-a Aleksandru Vučiću

Iz Saveza bačkih Bunjevaca stiže saopštenje za medije, tiče se pridstojeći izbora za pridsidnika Republike Srbije, potpisiva ga **Mirko Bajić**, pridsidnik SBB-a, a u saopštenju stoji:

„Savez bačkih Bunjevaca, politička partija koja zastupa interese bunjevačke nacionalne manjine u Republiki Srbiji, podržava kandidaturu Aleksandra Vučića za pridsidnika Republike Srbije.

Savez bačkih Bunjevaca ističe svoju podršku politiki Srpske napredne stranke, jel ta politika garantuje stabilnost i ravnopravnost u ostvarivanju prava pripadnika nacionalni manjina u Republiki Srbiji. Pozivamo sve političke stranke manjina, ko i sve pripadnike nacionalni manjina u Republiki Srbiji, da podrže politiku razvoja i

Sigurni smo da će Aleksandar Vučić, ko pridsidnik Republike Srbije, nastavit sprovodit politiku za prosperiteta, i da daju svoj glas za izbor Aleksandra Vučića za pridsidnika Republike Srbije". **N. S**

POSITA EKSPERTSKE MISIJE EVROPSKE KOMISIJE IZ OBLASTI PRAVA NACIONALNI MANJINA

Više od jedne ričenice

Ekspertska misija Evropske komisije positila je Srbiju, a posita se ticala Poglavlja 23 - pravosuđe i osnovna prava, posvećena sprovođenju prilazni mira u oblasti prava nacionalni manjina i kulturni prava. Posita je trajala od 20. do 24. februara, u prvom dilu su članovi Komisije u Beogradu divanili sa pridstavnicima republički organa i nazavisni državni institucija, a potom su obašle jedinice lokalne samouprave, pridstavnike pokrajinski i lokalni vlasti, te nacionalne savite nacionalni manjina. U okviru tog dila u četvrtak, 23. februara, pridstavnici Ekspertske misije positili su i Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine.

U delegaciji gostivi bili su **Emma Lantschner**, ekspert, **Chloé Laurens-Dinsdale**, Evropska komisija, **Gordana Arackić**, Delegacija Evropske unije, dok su ji sačekali **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, **Nikola Babić**, podpridsidnik NSBNM i **Mirko Bajić**, pridsidnik IO NSBNM.

– Pridstavnici Ekspertske misije svake dvi godine obalaze i nacionalne savite, te koriste priliku da čuju na koji način sprovodimo našu politiku, ono što je u skladu sa zakonima... Kasnije, oni prave izveštaj koji je u velikoj miri obavezujuć za državu. Upravo je prošli izveštaj Ekspertske misije bio ideja vodilja kad smo na Koordinaciji nacionalni savita radili Akcioni plan – divani dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM.

Prošli izveštaj Misije, ipak, nije mogo pofalit značajnim odnosom prema bunjevačkoj zajednici koja ima prilično problema u pogledu ostvarivanja svoji zakonski zagarantovani prava.

Pridstavnici Ekspertske komisije positili i pokrajinskog ombudsmana

– Ostalo je zabiluženo samo da mi triba da radimo u tom pravcu da imamo što bolje odnose sa hrvatskom zajednicom. Ovog puta sam naglasila da ne očekujem izveštaj u kojem ćemo bit spomenuti samo jednom ričenicom, i to takom. Da se razumimo, mi smatramo da nismo mi ti koji triba da rade na poboljšanju odnosa. Mi apsolutno nemamo ništa protiv hrvatske zajednice, trudimo se na zajedničkim sastancima i akcijama da oni dođu do svoji prava, ne osporavamo njego postojanje, zovemo ji na svaki naš nacionalni praznik, na pozive ne odgovaraje, el odgovore da ne mogu doć. Sa druge strane, njev odnos je jasan, ne priznaju našu zajednicu, a zaista ne vidim kako mi tu možemo gradit bolje odnose.

Vraćajuć se na temu ovogodišnje posite, dr Kujundžić Ostojić ističe da bunjevačka zajednica u Srbiji ima realni problema.

– Naša zajednica nema drugu matičnu državu sem Srbije. Sem sridstava koja dobijemo od Srbije, mi druge izvore finansiranja nemamo. Apostrofirali smo i problem standardizacije bunjevačkog jezika. Upoznala sam ji sa odlukom Savita da se taj program sprovodi, al da to radimo brez sridstava. Jel, nama se ne priznaje postojanje jezika, nego govora, pa četrnajst godina dobijamo tačno nula dinara za tu poziciju. To je zaista ozbiljna oblast, i koliko god se trudili da radimo od srca i volonterski, ne mogu se toliko ozbiljni poslovi odradit bez imalo sridstava.

Pridsidnica NSBNM ističe da i dalje ima primera nejednakog tretmana, a što se najbolje vidi po sridstvima koja se izdvajaje.

– Prema Akcionom planu mi trenuto imamo priznato 412 đaka, a od Republike za to dobijamo 67.000 dinara. Jedna druga zajednica, koja ima 417 đaka dobila je 430.000 dinara. Dal to pripadnici jedne iste države koštaju više, drugi manje? Ne svaćam šta je mirilo za to... Mučimo se i po pitanju kulture, naša udruženja se finansiraju po konkursima, tamo se traži da imaje 20% svoji sridstava u realizaciji projekata. Otkaleg će imat ta sridstva, a Savit nema prava da im pomogne na taj način, nit ima novaca za tako štogod. Kad je u pitanju informisanje, sve visi o koncu. U takom stanju naša nacionalna manjina koja se brojčano smanjiva, koja se zdravo trudi, al ima tušta otvoreni pitanja, zaslužuje više od jedne ričenice. Nadam se da ćemo sve ovo i vidit u izveštaju, a, konačno, i da će doć do pomaka po ovim pitanjima.

Dr Kujundžić Ostojić je istakla da su pridstavnici Komisije pažljivo slušali izlaganje delegacije NSBNM, da je sastanak trajo i duže nego što je to bilo pridviđeno vrimenom, te da joj se čini da su pridstavnici Komisije razumili probleme sa kojima se Bunjevci susriću. Na kraju se naša sagovornica još jedared osvrnila na pitanje standardizacije bunjevačkog jezika.

– Ukazali smo na to da standardizacija bunjevačkog nije ničiji hir. Bunjevački jezik postoji više od tri vika, ima pisanu tradiciju, a u jednom momentu je izgubio bitku i skrajnut je na nivo govora. Danas imamo pravo da divanimo svojim jezikom koji 75 godina nije javno bio upotrijebljavan. Taj jezik mora da se prilagodi današnjim tokovima i upotribi. Podsitila sam na rad Petera Hanzelmana, dijalektologa za južno-slovenske jezike iz Lajpciga. On je izdo knjigu o Bunjevcima, na nemačkom, di konstatuje da bunjevački govor pripada grupi slovenski jezika i on ga karakteriše ko vrstu mikro-jezika. Daje mu sve specitičnosti jezika, postoje škulstvo, mediji na bunjevačkom, za bunjevački postoji interesovanje, uostalom, postoje ljudi koji tako divane. Taki stav je ohrabrujuć, pogotovo što ga iznosi stručnog lice, kogod ko je skroz sa strane, koji nema nikaki lični interes po pitanju dal je bunjevački govor, jel jezik.

N. S.

IZ REPUBLIČKOG BUDŽETA IZDVAJA SE 245 MILIONA DINARA ZA FINANSIRANJE RADA NACIONALNI SAVITA U SRBIJI

Za NSBNM oko 7 miliona dinara

Beogradu je u petak, 24. februara, u Palati Srbija, u organizaciji Kancelarije za ljudska i manjinska prava održan sastanak na kojem je direktorka vladine Kancelarije za ljudska i manjinska prava **Suzana Paunović** iznela podatke da će Republika Srbije, sridstvima iz budžeta, rad nacionalni savita nacionalni manjina u Srbiji u 2017. godini bit finansiran sa 245 miliona dinara.

– Iz budžeta Republike Srbije je za rad tri najveća nacionalna saveta, mađarske (59,5 milion dinara), romske (22,1 miliona dinara) i bošnjačke (27,8 miliona dinara) nacionalne manjine izdvojeno blizu 110 miliona dinara. Preostalih 135 miliona dinara raspoređeno je na ostalih 18 nacionalnih saveta – kazala je direktorka Kancelarije i dodala da je Kancelarija u skladu sa Zakonom o nacionalnim savitima nacionalni manjina i Uredbom o postupku raspodile sridstava iz budžeta Republike Srbije za finansiranje rada nacionalni savita nacionalni manjina izvršila raspodilu sridstava za 2017. godinu.

Suzana Paunović

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine za svoj rad u 2017. godini dobiće 7.141.540 dinara. Na osnovo godišnji kvota struktura sridstava za Bunjevce je slideća: NSBNM dobiće jednak iznos za sve nacionalne savite od 3,5 miliona dinara, na osnovu broja pripadnika dobiće 1.669,926 dinara, za oblast kulture 1.641.610, za oblast obrazovanja 67.202, za oblast izvištavanja 262.801, te za oblast službene upotribe jezika 0 dinara.

Suzana Paunović je pridstavnike nacionalni savita upoznala sa obavezama u vezi sa podnošenjom finansijski izvištaja radi vršenja nadzora nad zakonitošću trošenja budžetski sridstava, a sastanku su, nuz pridstavnike nacionalni savita nacionalni manjina, prisustvovali pridstavnici državni organa i Misije OEBS-a u Srbiji.

N. S.

SISTEM NIJE DOBAR

Komentarišuć odluku o raspodili sridstava dr Suzana Kujundžić Ostojić ističe da je pomoć države dragocina, al da sistem podile baš i nije najpravičniji.

– Istakli smo da podila nije dobra, jel ne vodi pravičnom rišenju. Ako, na primer, imate instituciju koju je osnovala Pokrajina, za nju dobijate sridstva, i još dobijate bodove koje utiču na raspodilu sridstava. A mi, koji taku instuticuju nemamo, ne zato jel tako oćemo, nego zato što nam nisu dali da je napravimo, nemamo ni sridstva za nju, nit bodove u toj oblasti. Toplo se nadam da će u narednim godinama i ovo pitanje bit rišeno. Najviše sridstava po oblastima dobili smo na području kulture, oko 1,6 miliona dinara, al i ta sridstva nisu nikako dovolja za tu oblast. Već je poznato da po pitanju službene upotribe jezike nemamo nikaki sridstava – ističe pridsidnica NSBNM.

OBILUŽEN DAN DRŽAVNOSTI REPUBLIKE SRBIJE

Na prijemu i Bunjevci

U sridu, 15. februara, obilužen je Dan državnosti Srbije, a bila je to prilika da pridsidnik Republike Srbije **Tomislav Nikolić** u zgradi Pridsidništva Srbije u Beogradu održo prijem povodom državnog praznika.

Med brojnim zvanicama na obilužavanja Dana državnosti bila je i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

N. S.

Tomislav Nikolić i Suzana Kujundžić Ostojić

POKRAJINSKI OMBUDSMAN U POSITI NACIONALNIM SAVITIMA

Adresa za ozbiljne probleme

Pokrajinski zaštitnik građana - ombudsman, **prof. dr Zoran Pavlović**, započo je u februaru niz posita nacionalnim savitima nacionalni manjina sa sidištem na teritoriji AP Vojvodine.

Imajuć u vidu nadležnosti institucije Pokrajinskog zaštitnika građana – ombudsmana u oblasti zaštite prava nacionalni manjina, tokom ovi posita profesor Pavlović se upozno sa dosadašnjim radom nacionalni savita u Vojvodini i sa njevim pridstavnicima razmotrio mogućnosti buduće saradnje, ko i načine na koje bi institucija na čijem je čelu mogla doprinet njevom radu.

Kata Kuntić, Suzana Kujundžić Ostojić, Zoran Pavlović i Eva Vukašinović

Tokom februara profesor Pavlović i zaminica pokrajinskog zaštitnika građana - ombudsmana za zaštitu prava nacionalni manjina **Eva Vukašinović** positili su Nacionalne savite nemačke, bunjevačke, hrvatske i mađarske nacionalne manjine sa sidištem u Subotici, potom i Nacionalni savit češke i makedonske nacionalne manjine u Beloj Crkvi, odnosno Pančevu.

Zoran Pavlović i Suzana Kujundžić Ostojić

Prilikom protekli posita nacionalnim savitima sa njevim pridsidnicima dogovoreno da će Pokrajinskom ombudsmanu bit dostavljeni pridlozi za nastavak i eventualno proširenje dosadašnje saradnje, koja je ocinjena ko uspišna i korisna. Posebna pitanja i aktivnosti kojima će u narednom periodu biti posvećena pažnja su produkcija za dicu na jezicima nacionalni manjina neprofitnog karaktera, učešće žena u nacionalnim savitima i organizacija okrugli stolova ljudskim pravima i pravima nacionalni manjina.

Posita Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine upriličena je 6. februara, a goste su dočekali **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, i **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu NSBNM.

– S obzirom na to da je profesor Pavlović došo na ovu funkciju, obalazi teren, kako bi se upozno sa radom. Bila je to prilika i da prodivanimo o drugim stvarima. Na primer, o pravima dice, jel imamo tušta dice koja uče bunjevački, i dosta je prostora da se pomogne. NSBNM je i dobra adresa kad je u pitanju rodna ravnopravnost, dobar smo primer, a i dalje želimo da radimo na ovoj oblasti. Takođe, bilo je i divani o izradi i praćenju zakona vezani za nacionalne manjine i savite, i tu smo dobri partneri, jel smo u radnoj grupi za pisanje zakona, tako da, kad se sve sabere, očekivam dosta tema za saradnju i dobre rezultate – divani dr Kujundžić Ostojić.

Pridsidnica NSBNM ističe da je i ukazala na to da je u prijašnjem mandatu sprovedena anketa med nacionalnim savitima koja je pokazala da pridstavnici savita često nisu ni upoznati o paleti mogućnosti i prava kroz ovu saradnju, te je iznela ideju da se u bliskoj budućnosti napravi jedna obuka koja bi pomogla svima.

Takođe, istakla je da Bunjevci imaje puno pravo da se sa svojim problemima obrate ombudsmanu, da jim u tom mož pomoć i kancelarija NSBNM, al ističe da to nije misto za međusobno „tužakanje", već za ozbiljne probleme koji ima.

– Na žalost, konstantno nailazimo primere kršenja prava i dostojanstva Bunjevaca i to na svakom koraku. Šta će vam bolji primer od onog u kojem se jedna zajednica pridstavlja drugačije, a niguje vašu kulturu, običaje... Tu su i sve prisutni komentari na raznim društvenim mrežama, elektronskim medijima, di se nebiranim ričima, ružno, kako bi mi Bunjevci to kazali „neodranjeno", divani o našoj zajednici. Upoznali smo ga sa tom problematikom i radićemo na ispravljanju taki dešavanja. Svoju odgovornost moraje imat i urednici taki medija, jel lipo je kad ste tolerantni i otvoreni za svačije mišljenje, al ovo već odavno prilazi sve granice – dodaje dr Kujundžić Ostojić.

N. S.

BUNJEVCI PROSLAVILI NACIONALNI PRAZNIK – „DAN OSNIVANJA PRVOG NACIONALNOG SAVITA”

Savit – temelj svake nacionalne zajednice

Tihomir Vrbanović, Kata Kuntić, Andrija Peić Tukuljac, Suzana Kujundžić Ostojić i Aleksandar Bošnjak

U Plavoj sali Gradske kuće u Subotici u petak, 24. februara, održano je svečano obilužavanje jednog od četri nacionalna praznika bunjevačke zajednice u Srbiji – „Dana osnivanja prvog nacionalnog savita”.

Bila je to ujedno i 17. sidnica Savita, naravno, svečanog karaktera, sa Dnevnim redom koji je obuvatio pozdravne riči gostivi, izvištaj pridsidnice NSBM o radu u protekli godinu dana, te dodilu vridni priznanja istaknutim članovima zajednice i udruženjima.

Goste je prvo pozdravila **Timea Horvat**, zaminica gradonačelnika Subotice, koja je čestitala Bunjevcima nacionalni praznik i dodala:

– Čast mi je i zadovoljstvo što mogu da pozdravim članove Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine na mestu na kojem je pre 14 godina osnovan Savet. Od 23. februara 2003. godine, od kada su udareni temelji bunjevačke nacionalne zajednice, stekla su se prava kao i kod ostalih zajednica u delovanju u oblastima kulture, obrazovanje, informisanja i službene upotrebe jezika. Sigurno nije bilo lako i jednostavno, ali, nakon 14 godina upornog rada, može se zaključiti da je dosta urađeno – istakla je zaminica gradonačelnika, te naglasila da Bunjevcima pridstoji borba za standardizaciju jezika, poručivši da realizacija ciljova neće izostat samo u slučaju da se sačuva je snaga i jedinstvo zajednice.

Timea Horvat, Mirko Bajić, Suzana Kujundžić Ostojić i Nikola Babić

U ime Misije OEBS-a u Srbiji prisutne je pozdravila **Milica Rodić.**

– Nacionalni savet je bitna forma organizovanja za zajednice koje su, poput bunjevačke, malobrojne, koje se bore za pravo identiteta. Čestitam vam na dosadašnjim rezultatima i dostignućima, na lavovskoj borbi za ovu zajednicu, ali i za ostale koje imaju slične poteškoće kao i vi.

U nastavku proslave **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, je iznela svoj izvištaj o radu u proteklom periodu, sa osvrtom na više ključni tačaka, uz poseban akcenat na obrazovanje, jel je na ovom polju napravljen velik napridak.

Uslidila je potom podila priznanja, jubilarna su dobili KUD „Aleksandrovo" (40 godina postojanja) i KUD „Bunjevka" (20 godina) postojanja, priznanja su primili pridsidnici KUD-ova **Tihomir Vrbanović** i **Kata Kuntić**, a potom su podiljene tri novo-ustanovljene povelje.

Priznanje „Blaško Rajić" za doprinos u razvoju institucija i očuvanja nacionalnog identiteta Bunjevaca primio je **dr Andrija Peić**. Istim priznanjom posthumno je istaknut rad **Đure Bošnjaka**, a priznanje je primio njegov sin **Aleksandar**. Priznanje koje nosi ime Ambrozija Šarčevića, a koje se dodiljiva za poseban doprinos u oblasti naučno-istraživačkog rada dobila je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**.

Milica Rodić

Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM, a potom je **Nikola Babić**, podpridsidnik NSBNM priznanjom darivo dr Kujundžić Ostojić. Zafaljujuć se na priznanju ona je dodala:

Andrija Peić se zafalio na priznanju, a sitio se tom prilikom svog rada u NSBNM, al je pofalio i sadašnju garnituru Savita.

Aleksandar Bošnjak je istako da bi najprija volio da je njegov otac tu, da primi priznanje, a potom je dodo:

– Ovo priznanje je velika obaveza, kako za mene, za čitavu familiju Bošnjak, tako i za sve članove UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora iz kojeg je moj otac krenio u svoj rad sa Bunjevcima i za Bunjevce. Ovo je i obećanje da ćemo svi zajedno nigovat sve naše običaje, al i slidit njegove ideje.

Priznanja je uručila dr Suzana

– Kad sam krenila u prvi razred, učiteljica je kazala mojoj mami da sam pametno dite, al da imam manu, jel ne divanim srpski, neg bunjevački. Ne možem kazat da sam se tad zainatila, al to nije mana. Mi, Bunjevci, smo velik narod, vridan poštovanja svi, pa i nas sami. Fala vam svima što zajedno gradimo jednu drugačiju, savrimenu istoriju Bunjevaca, jel svi triba da nas vide kroz junačku istoriju koju smo imali. Ni danas nismo manje vridni. Kad to budemo svatili, generacije koje dolaze, ovi 450 „klinaca" koji uče bunjevački, biće naši dika i ponos.

N. S.

IZVIŠTAJ O RADU

Donosimo najvažnije dilove Izvištaja o radu pridsidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine dr Suzane Kujundžić Ostojić.

U protekloj, 2016. godini, NSBNM je imo šest sidnica Savita, i 13 sidnica Izvršnog odbora, te niz sastanaka odbora u sve četri oblasti. Održan je niz radni sastanaka, ukupno 70, od Beograda, Novog Sada, Vršca, Kovačice, Novog Pazara, naravno tu nisu ubrojani sastanci, posite kulturnim dešavanjima, školama, proslavama... Istakla bi pet sastanaka Koordinacije nacionalni savita i tri sastanka za pripravljanje Nacrta Zakona o izminama i dopunama Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalni manjina, četri sastanka Tvining projekta „Podrška unapriđenja ljudski prava i nulta tolerancija na diskriminaciju".

U oblasti obrazovanja triba istaknit da se predmet Bunjevački govor s elementima nacionalne kulture uči u 12 osnovni škula u Subotici, sa okolinom, da ga pridaje 14 učitelja i nastavnika, da da predmet pohađa 456 dice. Uspilismo ofomit grupe, veće od 15 đaka, kako bi imali mogućnost da pridavače plaća Ministarstvo prosvite R. Srbije. Organizovana su dva edukativna seminara, od koji je „Etnokulturna istorija Bunjevaca" u saradnji sa Ministarstvom prosvite, a seminar je trajo dva dana, u Somboru i Subotici. Završen je rukopis čitanke za 3. i 4. razred i pridat u Zavod za udžbenike, di je dogovoreno da iz štampe izađe tokom ove godine. Napravljen je dodatni edukativni materijal za časove bunjevačkog, od bojanki, digitalni časova, radni svesaka, za sve razrede. Obilužena je desetogdišnjica uvođenja bunjevačkog u škule, a Ministarstvo prosvite nam je odobrilo i jednog savitnika, ko spoljnjeg saradnika, za izvođenje ove nastave.

Prema republičkom izveštaju za Akcioni plan, poglavlje 23, po broju povećanja dice za učenje maternjeg jezika, mi smo drugi u Srbiji, jer je broj dice koja uče bunjevački porasto za čak 24%.

U oblasti kulture važno je istaknit da smo posli 13 godina, koliko postoji Savit, napisali i usvojili „Strategiju razvoja Bunjevaca od 2015. do 2021. godine". Organizovana su i obilužena sva četri nacionalna praznika, a povodom 330 godina od doseljavanja Bunjevaca na ove prostore štampano je izdanje „Seoba Bunjevaca u XVII viku", u saradnji sa KUD „Bunjevka" koje je pripravilo i pridstavu „Zemlja naši pradidova" u okviru tradicionalnog Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva.

U oblasti informisanja nalazimo se u izuzetno teškom periodu. Novi zakon o javnom informisanju i medijima jeste definiso da je informisanje na maternjem jeziku javni interesl al uopšte nije uredio ovu oblast u pogledu finansiranja, osim što je onemogućio da ustanove, koje su u skladu sa zakonima formiraje radi informisanja na jezicima manjine, ne mogu da učestvuju na konkursima za projektno finansiranje u medijima. Na taj način dovedeni smo u situaciju da, osim isključivo pisani medija i to na zatečenom, smanjenom nivou, „Bunjevačke novine" i „Tandrčak", za koje se još uvik ostvarivaje sridstva sa nivoa Pokrajine, ne postoji ni jedan drugi izvor finansiranja za pisane ni elektronske medije. Potribu da zadržimo informisanje bar na zatečenom nivou kad su u pitanju elektronski mediji, radio emisije i internet portal, rišavamo tako što mediji u okviru privatnog i nevladinog sektora, nuz podršku Nacionalnog savita, učestvuju na konkursima, al su sridstva ostvarena na taj način apsolutno nedovoljna, neizvesna i nemaje dinamiku potribnu za stalno izvištavanje. Na žalost, perspektiva nije u izgledu poboljšana, nego je u još neizvesnijem i težem stanju.

U standardizaciji jezika napridujemo, a izrada Ričnika se očekiva tokom ove godine.

Na kraju je dr Kujundžić Ostojić divanila o inicijativi oko Akta-naredbe iz 1945. godine, o čemu ima poseban prilog u okviru ovog broja „Bunjevački novina".

POSEBNO PRIZNANJE NSBNM ZASLUŽIO JE, IZMED OSTALI, I DR ANDRIJA PEIĆ TUKULJAC

Obezbidili demokratski pristup u radu Savita

Na svečanoj sidnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, prilikom obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana osnivanja prvog Nacionalnog savita" podiljeno je više priznanja istaknutim pojedincima i udruženjima. Med onima koji su primili priznanje – povelju „Blaško Rajić" za doprinos u razvoju institucija i očuvanja nacionalnog identiteta Bunjevaca bio je i **dr Andrija Peić Tukuljac**.

Priznanje mu je uručila **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, a bila je to prilika i da se dr Peić obrati prisutnima, te da dio svoji emocija i sićanja prinese na okupljene.

– Radio sam u Nacionalnom savitu kad smo naslidili zadatak da obezbidimo demokratski princip rada u BNS-u i demokratske izbore. Nije to bilo lako i niko nije virovo da ćemo uradit taj poso. Uspili smo, zafaljujuć članovima Savita, kulturno-umitničkim društvima, političkim partijama Bunjevaca u to vrime, da obezbidimo da se dovoljan broj Bunjevac upiše u birački spisak, i da se na taj način obezbidi demokratski pristup izbora za Savit – divanio je dr Peić.

Poslidice tog rada vide se i danas, smatra dobitnik povelje „Blaško Rajić".

– Upravo ovaj, demokratski princip u izboru Nacionalog savita, obezbidio je da danas u Savitu imamo odgovorne ljude, ambiciozne, koji rade, koji stvaraje i odgovorno nose poslove. Iza tog stoje rezultati. Prineću samo nike od nji, iako nisam virovo da će se ostvarit. Uspili su da se prilikom jedne proslave nacionalnog praznika prisutnima obrati pridsidnik Republike Srbije. Fala jim na tom, jel i danas možem slobodno kazat i ne moram se stidit da sam Bunjevac, jel je i pridsidnik Republike Srbije javno kazo da su Bunjevci narod i istako je njev velik doprinos u uključenju Vojvodine u Srbiju, kasnije bivšu Jugoslaviju.

U istom maniru dr Peić je nastavio da ističe koji su to rezultati koji su ga posebno obradovali.

– Čuo sam i nove rezultate koji su ostvareni, a koje sam dilimično i znao. Znatel šta znači podatak da 450 dice izučava bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture i to na određenom nivou. I ne samo to, oni imaje obezbiđene udžbenike i sve ono što je još Savit obezbidio. To su veliki rezultati. Danas gledam revitalizaciju bunjevački običaja, kako na našem terenu, tako i inostranstvu. To su velika dila i velike stvari! Prisutan sam i vidim da članovi Nacionalnog savita danas imaje otvorena vrata na nivou Subotice, Vojvodine i Srbije, a to je garancija da će Savit uspit obezbidit Bunjevcima sva prava koje druge nacionalne zajednice u ovoj sridini već imaje.

Andrija Peić Tukuljac

Čestitajuć svima nacionalni praznik, te čestitajuć na rezultatima, dr Peić je na kraju istako:

– Želim vam da ovaki rezultata bude i u budućnosti, a ubeđen sam da će tako i bit, da se nastavi sa radom, da se Bunjevcima obezbide svi normalni i pravni uslovi, ko što imaje druge zajednice. Ovo priznanje nije samo moje, ono je za sve članove Nacionalnog savita koji su donosili po stotine izvištaja da su se Bunjevci upisali u birački spisak i da je na taj način obezbiđen demokratski pristup u radu.

N. S.

BIOGRAFIJA ZA PRIMER

Dr Andrija Peić Tukuljac rođen je 28. februara 1937. godine u Subotici, di je završio osnovnu škulu i Gimnaziju. Diplomiro je na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu 1961. godine, magistriro 1974. godine na Poljoprivrednom fakultetu u Beogradu, a doktor poljoprivredni nauka posto je 1989. godine.

Radio je u „Agrokombinatu", di je bio pridsidnik Izvršnog veća u dva navrata od 1975. do 1981. godine, od 1981. do 1987. godine bio je pridsidnik Poslovnog odbora „Azotare", potom pomoćnik generalnog direktora „Agrosa", a potom i direktor Instituta „Agros", al i savitnik za primenu đubriva u Hemijskog industriji „Zorka".

U načnom radu je dao značajan prilog ko mentor i koautor više stručni knjiga, a bio je i dugogodišnji stručni saradnik „Subotički novina", Radio Subotice, časopisa „Agro-svet", „Bunjevački novina", „Riči Bunjevačke matice", Informatoru Subotičkih pijaca, a bio je i dugogodišnji pridsidnik stručni društava, te član upravni odbora u škulstvu i privredi.

U svom radu je bio posebno vezan za pitanja oko statusa Bunjevaca, dao je doprinos kod osnivanja „Bunjevačke matice" čiji je član od 1995. godine, odnosno od osnivanja, bio je jedan od elektora na Osnivačkoj skupštini Nacionalnog savita Bunjevaca, tamo je biran ko član prvog Nacionalnog savita 2003. godine, a bio je i pridsidnik prvog Privremenog organa upravljanja BNS-a.

Upravo u to vrime, maksimalnim zalaganjom dr Peića, ko i svi članova Nacionalnog savita, pridsidnika bunjevački stranaka i udruženja, uspilo se u namiri da se obezbidi dovoljan broj Bunjevaca koji su se izjasnili ko Bunjevci, i tim omogućili demokratski izbor Nacionalnog savita.

OBILUŽENO 268 GODINA OD STICANJA STATUSA SOMBORA, KO SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

Sloboda plaćena krvlju i zlatom

Grad Sombor je nizom kulturni programa od 16. do 19. februara proslavio 268 godina od sticanja statusa slobodne, a tad i kraljevske varoši. Centralna proslava na sam Dan Grada – 17. februara, pripravljena je u Narodnom pozorištu u Somboru. Svečanoj akademiji prisustvovali su pridstavnici iz bratski i prijateljski varoši, Kišpešta, Celja, Velesa, Baje, Mojkovca, Mohača, Pljevalja, Zvečana, Dunajvaroša, Osijeka, Subotice, Odžaka, Subotice, Apatina i pridstavnici nacionalni zajednica.

Ovoj svečanosti prithodilo je otvaranje izložbe „Povelja slobodnog kraljevskog grada Sombora iz 1749. godine". Izložbu su pripravili Gradski muzej i Istorijski arhiv, a otvorio je pridsidnik Skupštine grada Sombora **prim. dr Zoran Parčetić**.

– Drago mi je što su naše eminentne institucije Gradski muzej i Istorijski arhiv uspili prikazat osnovni kamen temeljac u istoriji Sombora, a to je Povelja slobodnog kraljevskog grada. Povelja nije pala sa neba, ona je prvo plaćena krvlju, a kasnije je plaćena i zlatom. Cina slobode nije mala i to ne smimo zaboravit. Ova Povelja kojom se ponosi Sombor ko grad, jedini je dokument ovake vrste sačuvan ne samo u Vojvodini, već i ugarskom dilu kadgodašnjeg carstva. Ova Povelja je omogućila Somboru i Somborcima da slobodno izražavaje svoju volju, da sami upravljaje svojom sudbinom, slobodno trguju i da od Sombora naprave jednu multikulturalnu, multietničku i varoš tolerancije. Nadam se da će Povelja i u narednim vikovima bit naš ponos, naše svitlo na putu daljnjeg razvoja naše varoši, daljnjeg razvoja tolerancije, multietnički i multikulturalni i svi drugi odnosa – kazo je dr Parčetić.

Centralno misto na izložbi pripalo je samoj povelji i pečatu ko i srebrnom kovčežiću u kojem je povelja stigla 1749. godine. Posebno su izloženi tekstovi koji divane o detaljima i uslovima pod kojima je dobijen status slobodne varoši.

Značajna uloga Bunjevaca u ostarivanju statusa slobodne kraljevske varoši bila je velika. Diplomatiju onog vrimena u prigovorima sa Austo-Ugarskom vodila je delegacija na čelu sa **Martinom Parčetićom** koji će postat prvi gradonačelnik slobodne kraljevske varoši.

U ime Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, gošća svečanosti bila je pridsidnica NSBNM **dr Suzana Kujundžić Ostojić**.

– Iz današnje perspektive možem osićat isti onaj ponos koji se osića kroz vikove. Zapravo, u ovoj varoši smo bili bitan i važan dio kad se ona stvarala i nastajala, i naravno, kroz cilu njezinu istoriju. Ako pogledamo da je i današnju izložbu otvorio jedan od uspišni i viđeni Bunjevaca, to samo pokaziva da kontinuitet postoji i ja samo možem požalit da on i naredne vikove bude taki!

Na svečanoj akademiji gradonačelnica Sombora **Dušanka Golubović** zafalila se svima koji su došli u Sombor na proslavu Dana grada te je u svojem obraćanju citirala velikog pisnika naše ravnice **Miroslava Miku Antića**, koji je u jednom od svoji nadahnuti zapisa, možda najslikovitije opiso somborsku varoš ričima: *„Sombor je jedan od oni jakih gradova, koji su ulazili u istoriju plahovito i naglo, u paorskim čizmama – preko pijace i trgovine, u vojničkim cokulama – preko rana, medalja i grobova, u lakovanim građanskim cipelama – priko osmeha i poklonjene ruže".*

Bunjevci nuz Povelju: Antun Petrović, Suzana Kujundžić Ostojić, Zoran Parčetić i Ružica Parčetić

– Taj spoj suprotnosti se preslikao na sve segmente života i stvorio jedan multikulturalan, multietnički grad koji čini bogatstvo različitosti. Sombor je iznedrio i bio mesto života i stvaranja brojnim znamenitim ličnostima koje su obeležile ne samo život i istoriju jednog grada, već cele Srbije. Sombor i Somborci, na to su beskrajno ponosni. Međutim, takva baština sve nas, kojima je u jednom času istorije dato da upravljamo gradom ko što je Sombor, izuzetno obavezuje – dodala je gradonačelnica Sombora.

Na svečanoj akademiji **dr Miroslavu Stojisavljeviću** je dodiljena Povelja grada za dostignuća u 2016. godini. Dan grada je i prilika za iskazivanje zafalnosti pojedincima i institucijama za afirmaciju i promociju Sombora i podizanje ugleda grada u zemlji i inostranstvu. Zafalnice su dodiljene i uručene somborskim kompanijama koje su se istakle u društveno-odgovornom poslovanju, a med brojnim dobitnicima priznanja je i Zemljoradnička zadruga „Ravangrad". Priznanje je u ime „Ravangrada" primio **Aleksandar Bošnjak**.

U kulturno-umitničkom programu, goste svečanosti su kroz vikove sproveli mladi glumci Somborskog narodnog pozorišta nuz muzički program učenika Muzičke škule „Petar Konjović" iz Sombora.

R. P.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA FEBRUAR

Položeni vinci na spomenik „Njevoj virnosti”

Ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja **Aleksandar Vulin**, gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**, pridstavnici Gradske uprave i borački udruženja položili su vince na spomenik „Njevoj virnosti” koji je podignut u znak sićanja na poginule u ratovima devedeseti i bombardovanju, 16. februara. Svaka zemlja svoju slobodu mož zafalit onima koji su za nju dali svoj život, kazo je Vulin, dodajuć da se nijedan život i nijedna žrtva ne smiju zaboravit el umanjit.

– Ovaj spomenik je dokaz da ih nećemo zaboravit i dokaz da Srbija neće dozvolit da se oni koji su život dali za nju dele po veri ili naciji. Na ovom spomeniku su ispisana imena koja govore o raznim nacijama i verama, ali i samo o jednoj stvari – ljubavi prema Srbiji, zbog koje su ova deca žrtvovala svoje živote. Sada, po prvi put smo uradili jedan pomak, pa će svaki poslodavac koji zaposli boračko dete dobiti odgovarajuću subvenciju. Prvi put smo ih prepoznali kao prioritet za zapošljavanje, a obezbedili smo i novac za poslodavce, da ih lakše zaposle i da im daju priliku da obezbede svoju egzistenciju. To je naš način da kažemo fala njihovim porodicama i njihovom detinjstvu koje je prošlo bez roditelja – kazo je Vulin u Subotici.

Gradonačelnik Bogdan Laban kazo je da je neophodno iz godine u godinu odavat počast prerano priminulim građanima.

– Na ovom spomeniku nalazi se mladost Subotice koja je prerano završena. Ovo je i Subotica u malom, na tabli su ispisana imena ljudi različiti nacionalnosti i veroispovesti, koji su svoje živote dali za našu zemlju. Spomenik je nedavno obnovljen i mi moramo svake godine da im odamo počast, da se saosećamo sa bolom njihovih najbližih – kazo je Laban.

Vanredna sidnica Skupštine Grada

U Velikoj vićnici Gradske kuće, 14. februara, održana je prva u ovoj godini, vanredna sidnica Skupštine Grada. Na dnevnom redu, prid odbornicima, ovog puta našle su se samo tri tačke koje su i usvojene, i to: donošenje Odluke o izminama Odluke o komunalnom redu, zatim donošenje Odluke o opštinskim putovima, ulicama i nekategorisanim putovima, ko i donošenje odluke o oglašavanju na teritoriji Grada Subotice. Opozicija na čelu sa odbornikom **Jeneom Maglaijom** smatrala je da nema razloga za sazivanjom vanredne sidnice.

– Sa ovom odlukom se kasni, jer ako je trebalo da se uvedu novi nameti bilo kome, onda je to trebalo uraditi pri usvajanja budžeta za tekuću godinu. S druge strane, trebalo je navesti koliko će te naknade iznositi – smatra Jene Maglai, pridsidnik odborničke grupe Pokreta za građansku Suboticu.

Pozicija je pak imala drugačije mišljenje.

– Unazad deset godinama imamo javašluk u ovoj oblasti, svaka vlast je pokušavala to da reši, ali nije uspela da izađe na kraj sa tim problemima i činiocima koji su izbegavali da plaćaju obaveze. Ovo je prvi set odluka u usklađivanju sa zakonom i verujem da će se konačno uvest red i da će se naći mera u tim naknadama. Mislim da plaćanja neće bit izuzeta ni za javna preduzeća, i da će obaveze za sve biti jednake – kazo je **Gojko Radić** iz redova Srpske napredne stranke.

Manje plate funkcionerima

U ponediljak, 27. februara, u Velikoj vićnici Gradske kuće održana je 8. Sidnica Skupštine grada na kojoj su odbornici izmed ostalog usvojili izminu Odluke o platama imenovani i postavljeni lica u organima Gradske uprave. Odluka je doneta na osnovu nalaza Državne revizorske institucije, a podrazumiva ukidanje stimulacija za oko 30 odsto. Polemika se za skupštinskom govornicom povela zbog objedinjene rasprave o programima poslovanja javni preduzeća za 2017-tu godinu. Opozicija na čelu sa **Jeneom Maglaijom**, odbornikom Mađarskog pokreta smatrala je da nije imala dovoljno vrimena da se pripremi za ovu veoma značajnu tačku. Maglai je kazo i da odluka o smanjenju plata funkcionera vodi ka urušavanju sistema

– Ako ljude ne platite dovoljno oni će otići u potrazi za boljim poslom, a sa druge strane, biće otvoreni i za korupciju – kazo je Maglai.

– Odluka mora da se uskladi sa zakonom i pitanje je zbog čega ona nije ranije doneta. Linearnim stimulacijama se ne mogu davati plate, to stoji u nalazu Državne revizorske institucije i mora se ispoštovati – odgovorio je **Stevan Bakić**, pridsidnik odborničke grupe SNS-a.

Odbornici su usvojili i Rišenje o davanju saglasnosti na Odluku o naknadama za upotribu lokalni putova na teritoriji Grada Subotice. Na osnovu ove odluke utvrđena je visina naknada za vanredni privoz, postavljanje reklamni tabli i oglašavanje na lokalnom putu, zakup dilova zemljišnog pojasa lokalnog puta, postavljanje vodova i instalacija na lokalnom putu, ko i godišnja naknada za korišćenje komercijalni objekata koji imaje pristup sa lokalnog puta. Većinom glasova i to 30 za, 18 protiv i 9 uzdržano na 8. sidnici Skupštine Grada odlučeno je i da ulica Vikend naselje bb na Paliću dobije naziv „Ulica Branislava Brane Crnčevića”. Komisija za davanje pridloga za naziv ulica prihvatila je pridlog još 21. oktobra prošle godine na zahtiv stanara ove ulice. Pozitivan odgovor dao je Pokrajinski sekretarijat za regionalni razvoj, međuregionalnu saradnju i lokalnu samoupravu, dok Mađarski nacionalni savit i Hrvatsko nacionalno vijeće nisu dali saglasnost da se ulica preimenuje u ime ovog poznatog novinara, književnika i aforističara.

Priznanje za Suboticu

Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj dodilila je gradskim upravama u Republiki Srbiji nagradu za najbolje rezultate u izdavanju elektronski dozvola u 2016. godini. Med dobitnicima se našo i naš grad, a nagradu je u ime

grada primio gradonačelnik **Bogdan Laban.**

– Zahvaljujem se NALED-u što je prepoznao nastojanja subotičke lokalne samouprave da bude što efikasnija u izdavanju elektronske građevinske dozvole. Zahvalio bi se i zaposlenima u našoj Gradskoj upravi koji su uvođenju elektronske objedinjene procedure kao još jednom novom izazovu, pristupili profesionalno i odgovorno, i na taj način doprineli poboljšanju kvaliteta usluge prema svim građanima – kazo je Laban.

Priznanje je uručeno na svečanosti u okviru desete godišnje konferencije „Rezultati i pravac reformi 2016/2017", održanoj u Skupština grada Beograda. Grad Subotica godinu dana posli uvođenja elektronske objedinjene procedure ima 97 odsto rišeni prijava, od koji je 90 odsto pozitivno rišeno. Vridnost prosičnog procenta uspišnosti za Suboticu je 93,6 odsto.

SBB i SVM podržale Vučića

Na pridstojećim pridsidničkim izborima Savez bačkih Bunjevaca podržaće Srpsku naprednu stranku i njezinog kandidata **Aleksandra Vučića**, kaže se u saopštenju pridsidnika stranke **Mirka Bajića**.

Podršku Srpskoj naprednoj stranki i njezinom kandidatu na pridstojećim izborima, **Aleksandru Vučiću**, daće i Savez vojvođanski Mađara stoji izmed ostalog u saopštenju ove stranke „Odnosi srpske unutrašnje politike, trenutna osetljiva društvena situacija, zatim proces pristupanja Evropskoj uniji, koji ima brojne poteškoće i suočava se sa opštom krizom vridnosti, zahtivaju da svi političari prvenstveno i prija svega, moraje imat na umu da su najvažniji sigurnost građana, zajednica i stabilnost države. Pridsidništvo SVM-a je jednoglasno donelo odluku da će podržat pridsidničkog kandidata Aleksandra Vučića, jel u njemu vidi osobu koja je posvećena procesu pristupanja EU i političara koji gradi dobre srpsko-mađarske bilateralne odnose i podržava prosperitet mađarske zajednice, ko i kandidata Srpske napredne stranke."

Izmine zakona za poboljšanje položaja

Pridsidnica Odbora za rad, socijalna pitanja, društvenu uključenost i smanjenje siromaštva **Vesna Rakonjac** održala je u ponediljak u Velikoj vićnici Gradske kuće sidnicu na kojoj se raspravljalo o dvi teme: Položaj osoba sa ivaliditetom, sa posebnim osvrtom na delovanje nevladini organizacija i usluga socijalne zaštite koje one pružaje, i migrantska kriza i njezin uticaj na sistem socijalne zaštite u Subotici. Sidnicu Odbora inicirala je **Suzana Skenderović**, pridsidnica Gradskog udruženja za pomoć osobama sa autizmom i majka dečaka koji ima autizam.

– Nadam se da ćemo zajedno doć do pridloga za izminu zakona koji će poboljšat položaj osoba sa invaliditetom. Najveći problem je podrška porodicama, koja jeste pripoznata u zakonu, al je država to pripuštila lokalnoj samoupravi, koja triba da licencira usluge ko što su lični pratilac, stanovanje nuz podršku, personalna asistencija, dnevni boravci. Ali podrška porodicama je izuzetno mala i one žive od tuđe nige i pomoći. Potribna je veća podrška biološkoj porodici, kako bi osoba sa invaliditetom što duže ostala u njoj, i tako napridovala.

Eva Blaško Mihalik, pridsidnica Saveza za cerebralnu i dičiju paralizu Republike Srbije, kaže da po njezinom mišljenju velik problem pridstavlja, takođe, izostanak podrške porodici.

– Strategija za poboljšanje položaja osoba sa invaliditetom 2017-2020. godine se nadovezuje na Konvenciju Ujedinjenih nacija, potpisanu 2006. godine. Nova Strategija najviše govori o obavezama lokalne samouprave prema osobama sa invaliditetom, a to je pre svega podrška porodicama. Tu mislimo na personalne asistente, lične pratioce i na porodičnog asistenta, koji triba da pomogne ciloj porodici. Nova Strategija isključuje medicinski problem osoba sa invaliditetom i podrazumeva njihovo potpuno ravnomerno uključivanje u sve sfere društvenog života. Težište je da osoba ostane u svojoj porodici, gde će dobiti maksimalnu potporu, jer su institucije nešto najgore što može da se desi osobi sa invaliditetom.

Član Gradskog veća za oblast socijalne zaštite **Ilija Đukanović**, kaže da podrška Lokalne samouprave ne izostaje kada su u pitanju sridstva koja se izdvajaju za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom.

– Ove godine davanja za socijalnu zaštitu biće 4.72 odsto budžeta, odnosno 296 miliona dinara, a o najugroženijima brinuće Centar za socijalni rad, Gerontološki centar i Dom za decu i omladinu ometenu u razvoju „Kolevka". U njima grad finansira usluge ličnog pratilaca ili personalnog asistenta, dnevni boravak za dicu i odrasle sa posebnim potribama i otvorenu zaštitu. Pored toga, tu su i konkursi za projekte na koje mogu aplicirati Udruženja osoba sa invaliditetom" – kazo je Đukanović.

Drugog dana desete sidnice Odbora za rad, socijalna pitanja, društvenu uključenost i smanjenje siromaštva Narodne skupštine Republike Srbije divanilo se na temu migrantske krize. **Vesna Rakonjac**, pridsidnica Odbora kazala je da je država odgovorno reagovala kada je rič o migrantskoj krizi

– Država je na pravi način ogovorila na migrantsku krizu, o čemu govori i mali broj incidenata koji se dešavaju. Veoma smo zadovoljni što za sve ovo vreme nije bilo nijedne epidemije, pa i naš zdravstveni sistem u tom delu funkcioniše perfektno.

Ličani održali „Prelo"

Udruženje Ličana „Lika" održalo je četvrtu godinu zaredom Prelo, na kojem su gosti bili Srpsko prosvetno društvo „Nikola Tesla" iz Slovenije, Udruženje „Zavet otadžbini" iz Novog Sada, a nastupili su KUD „Krajina" iz Beograda, **Dejan Anđelović**, humorista **Milan Malbaša** i sekcija Udruženja.

Prisutnim gostima obratio se gradonačelnik **Bogdan Laban:**

– Okupljanjem ljudi čiji su koreni sa prostora Like, ali i organizovanjem stručni seminara, objavljivanjem knjiga i publikacija, organizovanjem kulturni i sportski manifestacija, ovo udruženje želi da upozna građane sa kulturnom baštinom i običajima kraja iz koga potiče. Sve to sa ciljem negovanja prijateljstva i tolerancije sa drugim narodima koji žive u Subotici.

Manifestacija je bila humanitarnog karaktera, a dio prikupljeni sridstava su naminjena Udruženju za pomoć osobama sa autizmom.

Donacija Narodnoj kujni

Gosti iz Turije koji su i ove godine Subotičanima priredili manifestaciju „Kobasicijada" u centru grada donirali su 50 kila friške divenice Narodnoj kujni Crvenog krsta. Donaciji se u ime grada zafalio **Ilija Đukanović**, član Gradskog veća zadužen za oblast socijalne zaštite.

– Svaka donacija hrane ili opreme za Narodnu kuhinju je veoma značajna, jer je po broju korisnika najveća u Vojvodini. I za ovu godinu, planirana su dovoljna sredstva u budžetu grada za potrebe korisnika Narodne kuhinje, te neće biti smanjivanja sredstava. Ukupan planirani iznos sredstava je 31,2 miliona dinara.

Na Turijskoj kobasicijadi, koja je po 33. put održana od 24. do 26. februara, prisutnim gostima prikazana je najduža divenica na svitu.

K. S.

INTERAKTIVNE RADIONICE U OKVIRU PROJEKTA V PANEL KONFERENCIJE

Sačuvat nematerijalno kulturno nasliđe Bunjevaca

Članovi Kulturno umitničkog društva „Bunjevka" svojim dugogodišnjim istraživanjom, prikupljanjom i evidentiranjom pojedini elemenata kulturnog nasliđa Bunjevaca, stvorili su ozbiljnu građu o svom nasliđu.

Evidentno je da postoje jedinstveni i pripoznatljivi elementi kulturnog nasliđa Bunjevaca, koji će se nominovat za Listu nematerijalnog kulturnog nasliđa kod UNESCO-a i konačno zaštitit ko kulturno dobro svoje nacionalne zajednice.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine pripozno je značaj projekata Panel konferencije – „Usmeno narodno blago i običaji i tradicija bački Bunjevaca" i ko takog ga podržava od samog početka.

– U projektu V Panel konferencije 2017, planira se održavanje Interaktivne radionice nematerijalnog kulturnog nasliđa (NKN) na temu „Tradicionalno oblačenje, češljanje, povezivanje i običajno kićenje kod bački Bunjevaca". U realizaciji programa planira se da pored nosioca projekta budu uključena i druga bunjevačka udruženja – BEIC „Ambrozije Šarčević" kroz stručnu podršku, „Bunjevačka kasina" organizaciona podrška, UG „Tresory – Riznica" – u etnološkoj podršci – kazala je **Kata Kuntić**, pridsidnica KUD „Bunjevka".

Interaktivne radionice održaće se u cilju prezentacije jednog od NKN bački Bunjevaca na temu:

Oblačenje i povezivanje ženske bunjevačke narodne nošnje i Običajno kićenje bački Bunjevaca.

Elementi kićenja sačuvani i na starim fotografijama

Cilj održavanja Interaktivne radionice je da se sačuva stil i način održavanja u životu NKN koje je izloženo riziku nestajanja i utapanja u stilove narodni nošnji drugi naroda.

Narodnoj nošnji bački Bunjevaca, jedinstvenoj na svitu, ubrzano priti nestajanje, ne samo u originalnom izgledu i stilu, već i u kvalitetu modnog dizajna što je nedopustivo za raskoš i lipotu ženske narodne nošnje, ko i za eleganciju muške narodne nošnje.

Kod ženske bunjevačke narodne nošnje postoje pravila, kako u izgledu, tako i u načinu izrade, održavanja i oblačenja. Cilj radionice je sačuvat izvornost izgleda s kraja XVIII vika, za šta će se korist originalne fotografije iz tog vremena.

Običajno kićenje bački Bunjevaca je živo i jedinstveno, sačuvano u svim životnim dobima. Pripoznatljivo kićenje je kod rođenja, svatova, sarana, ko i kod virski obreda krštenja, prve pričesti, pa i kod narodni običaja ko što su sv. Ivan Cvitnjak, Kraljice, Dužijanca, Polivači…

– Održavanje projekta V Panel konferencija 2017. „Usmeno narodno blago, običaji i tradicija bački Bunjevaca" biće održano od 25. maja do 3. juna 2017. godine. Interaktivne radionice NKN na temu „Tradicionalno oblačenje, češljanje, povezivanje i običajno kićenje kod bački Bunjevaca" održaće se od 25. do 27. juna u prostorijama ART bioskop Lifka u Subotici – kazala nam je Kata Kuntić, pridsidnica KUD „Bunjevka".

Poseban cilj Interaktivne radionice je da edukuje sve rukovodioce udruženja koji se bave bunjevačkim folklorom, ko i zainteresovane pojedince koji na bilo koji način koriste narodne nošnje bački Bunjevaca.

Kroz radionice planira se prezentovati tradicija, način izrade, održavanja, oblačenja i čuvanja ženske i muške, litnje i zimske, radne i svečane narodne nošnje, ko i običajno kićenje koje je sastavni dio odivanja.

Neznanje i pogrišno korišćenje ovog NKN utiče na deformaciju stila i svakako gubljenju tipičnog i jedinstvenog izgleda narodne nošnje bački Bunjevaca.

U cilju obnavljanja i očuvanja živog NKN, animiraće se javnost, uključivanjom svi zainteresovani lica svi uzrasta, pojedinaca i grupa putom kulturni udruženja. Praktikovaće se prezentacija i živog pridstavljanja svakog elementa NKN.

Uporedo sa radionicom održaće se „Izložba stari fotografija narodne nošnje i kićenja bački Bunjevaca". Sačuvat nematerijalno kulturno nasliđe Bunjevaca je od velike važnosti za bunjevačku nacionalnu zajednicu, jel će se time spričit dalje prisvajanje i utapanje bunjevački elemenata NKN drugim nacionalnim zajednicama.

T. B.

TAKMIČENJE U DEKLAMOVANJU NA BUNJEVAČKOM

Projekat – „Volim bunjevački”

U organizaciji Edukativnog i istraživačkog centra „Ambrozije Šarčević” i nuz podršku Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, u subotu, 11. februara, održano je takmičenje u deklamovanju „Volim bunjevački”, za dicu koja uče bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, a najbolji su, nuz nagrade, zaslužili i misto na Gradskoj smotri recitatora.

Nastupili su **Dejana Vukov**, OŠ „Matko Vuković”, **Elena Suknović**, OŠ „Matija Gubec”, **Željan Gabrić**, OŠ „Sečenji Ištvan”, **Dunja Mačković**, OŠ „Matija Gubec”, **Milica Čović**, OŠ „Sveti Sava”, **Nikola Babić**, OŠ „Sveti Sava”, **Luka Savić**, OŠ „Sveti Sava”, **Sofija Šild**, OŠ „Sveti Sava”, **Dunja Horvacki**, OŠ „Sveti Sava”, **Mihajlo Vilov**, OŠ „Sveti Sava”.

Tročlani žiri činile su **Nevenka Bašić Palković, Alisa Prćić Vukov** i **Gabrijala Diklić**, a prema njevoj ocini prvo misto kod niži razreda zaslužio je Luka Savić, sa pismom „Didin naslidnik”, druga je bila Sofija Šild, s pismom „Nabrundana Mara”, a treća Dejana Vukov koja je deklamovala pismicu „Mačke. Med učenicima stariji razreda osnovni škula prva je bila Dunja Mačković, s pismom „Klapila sam”, a drugo misto osvojio je Željan Gabrić, s pismom „Kruška”.

Nagrađeni učenici koji su deklamovali na bunjevačkom

Pridsidnica žirija bila je Nevenka Bašić Palković, profesor jugoslovenske i opšte književnosti. Ona je istakla radost što su dica i ove godine okupljena, al je i apelovala da ji bude više u narednim godinama:

– Najmlađi su, ko i uvik aktivni, a bilo bi dobro da se u većoj miri odazovu i stariji đaci, pa na ovaj način poručivam nastavnicima i roditeljima da utiču na to. Što se ove godine tiče, izdvojili smo troje kandidata kod mlađeg i dvoje kod starijeg uzrasta, mada su svi zaslužili pofale. Lipo recituju, al bi dobro bilo da još malo više vežbaju. Znamo da tu malo „radi” i trema, pa se vrate na standardni jezik škulovanja, sprski. Kad se više vežba, onda je i lakše nigovat naš lip bunjevački.

Mirjana Savanov, pridsidnica Odbora za obrazovanje u NSBNM, al i članica BEIC „Ambrozije Šarčević” istakla je da su se okupila dica iz OŠ „Sveti Sava”, otkaleg je bilo i najviše đaka, iz OŠ „Matko Vuković”, OŠ „Sečenji Ištvan” i OŠ „Matija Gubec”. Sve učesnike je pofalila, pozvala ji da se i nagodinu spreme i pokažu svoje umiće, a potom je dodala.

– Drago mi je da smo i ove godine realizovali takmičenje recitatora na maternjem jeziku pod nazivom „Volim bunjevački”. Osnovni cilj je nigovanje našeg maternjeg jezika i prinošenje na mlađi uzrast, nuz ovladavanje pravilnim izgovorom, a sve se to mož uradit delamovanjom. Cilj je, također, i afirmacija lipote našeg govora, al i dice, ističuć njevu kreativnost i afinitete, ko i učešće u vannastavnim aktivnostima. Kogod, naravno, mora i pobidit, al je bitno i učestvovat, posebno kad su mali recitatori bili ovako dobri. Fala svima koji su učestvovali u ovom projektu, nastavnicima, učiteljima... Na svima nama, i malima i velikima, je da nigujemo maternji jezik i da ga što više divanimo – istakla je Mirjana Savanov.

Naravno, bila je to prilika da čujemo i najbolje u starijoj i mlađoj grupi.

– Zadovoljna sam, naravno, prvim mistom, a pripravljala sam se oko dvi nedilje. Nisam ranije imala prilike da nastupim na ovakim takmičenjima u deklamovanju, a volila bi da i dalje dolazim. Volim divanit bunjevački, pa, naravno, i recitovat na bunjevačkom – kazala je Dunja, a Luka dodaje:

– Deklamovo sam pismicu „Didin naslidnik”, jel zdravo volim mog didu Milkana, pa sam zato i odabro ovaku pismicu. Pripravljo sam se dobro, pomagala mi je učiteljica Mirjana Lončarević, a nadam se da ću ić i na dalje takmičenje.

Što je poželio, Luki se i ostvarilo. Naime, on je na Gradskom takmičenju u deklamovanju obezbidio prolaz u naredni krug, na Zonsku smotru recitatora.

N. S.

Nevenka Bašić Palković, Ališa Prćić Vukov, Gabrijela Diklić i Nela Ivić

U UG „BUNJEVCI LJUTOVO” ODRŽALI „MASKA SVATOVE”

Ljutovčani odvijali zimu

Kako je to već i običaj krajom pokladnog vrimena, u Udruženju građana „Bunjevci Ljutovo” podsitili su se jednog starog običaja. Opravili su i ove godine „Maska svatove”, a tako namaškarani su otirali zimu. Običaj su prikazali u utorak, 28. februara, a kako je baš tog dana bilo neobično vruće, da se zaključit da su Mirgešani u svojoj namiri i uspili.

Zašto se uopšte prave i ovaka okupljanja, naizgled čudna, po maskama i zaminjenim ulogama čeljadi, otkrio nam je **Pere Ivković – Corda**, iz UG „Bunjevci Ljutovo”.

Veseli svatovi kreću u obalazak sela...

„Najsvečaniji” čin: Pere Ivković vinčava „mladu” i „mladoženju”

– Održavanje „Maska svatova” pamtim još zdravo odavno, još kad sam bio mali to se tako radilo. Rič je o pokladnom običaju, održava se trećeg dana poklada. Obično se čeljad maskira, muško se priopravi u žensko, žensko u muško. Ako se kogod pita zašto je to tako, to je zbog tog što se približava kraj zimi. Čeka se lipše vrime, pa se čeljad okupi, i plaši zimu. Zato se i graji, lupa, udara u kake zvečke. No, kako zima zna i da uzvrati, zato

Svirke i veselja bilo je na svakom koraku

Ulicama Ljutova tirali zimu...

Srićni mladenci: Marga Bilinović i Antun Harangozo

se onda čeljad i namaškara, da zima ne mož pripoznat ko ju je plašio. Svatovi se prave zato što je vinčanje simbol najave novog života, a bliži se proliće, vrime kad se priroda budi. Kako je ovo i zadnji dan mrsa, prid Korizmu, onda se iskoristi i prilika da se čeljad proveseli, zapiva. Jel, slidi Čista srida, nema više mrsne rane, sudi se očiste od tragova masti, ošikare se, nema pisme, nema zabave, čeka se Uskrs – izdivanio je Pere Ivković.

I zaista, okupili su se tu pravi svatovi, kum i kuma, enge, snašina komšinca je davala podršku, ujo i ujna, a mladence su, kako je to i običaj, posli svatova dočekali mladoženjini roditelji, a svekrva je pripravila i „ogrlicu" za snašu.

– Baš mi je lipo, a sad sam, fala Bogu, i trudna, čekamo blizance. Biće nam lipo u braku, samo kad je on mene primio – divani **Antun Harangozo**, „snaša" u ovom slučaju, a potom nastavlja:

– Znači tušta za naše selo da čuvamo ove starovinske običaje. Dobro je da ji i mladi vide, da nauče od nas, da sačuvamo našu tradiciju.

Podršku mu je davala **Marga Bilinović**, „mladoženja" u „Maska svatovima".

– Evo, tu je i brada, mislio sam da će otić brada ako se ne oženim, a sad ću je puštit neka raste...

Kako je to već i običaj, prilikom vinčanja, Pere Ivković, u ovom slučaju i popo, novom „bračnom paru" je pročito savite, odnosno dužnosti i obaveze koji bi se tribali pridržavat u „mračnom životu".

Ujo i ujna nisu smili propuštit svadbeno veselje

„Da se volidu, ako ne mogu drugog volit, da se slušaje, ako imaje koga slušat, da se poštuju, ako su zaslužili, da budu virni, ako ne mogu privarit, da imaje dice, ako mogu napravit, da se svađaje, ako se ne mogu lipo sporazumit, da u birc ne svraćaje, ako se neće opit, da u slučaju bolesti jedno drugo paze, a sa komšijom el komšinicom da se maze, da pucaje od zdravlja, a mi od slavlja", izdivanio je Corda, te dugačkim zarđanim lancom vezo mlad bračni par u „mračnu zajednicu".

Naravno, komedije i šale nije zafalilo ni kasnije, kroz druženje i muziku koji su se nastavili u Domu kulture u Ljutovu. **N. S.**

ODRŽANA GODIŠNJA SKUPŠTINA BKC „LEMEŠKI BUNJEVCI"

Potribno proširenje rada

U subotu, 25. februara, Bunjevački kulturni centar „Lemeški Bunjevci" održo je svoju Godišnju skupštinu. Tako su se u prostoru restorana „Crvene ruže" okupili članovi i gosti Centra.

Pozdravnim ričima i zafalnošću na učešću u Skupštini, obratio se pridsidnik Bunjevačkog kulturnog centra „Lemeški Bunjevci" **Stipan Budimčević**, nakon čega je pročito Dnevni red i program rada Skupštine koji je jednoglasno usvojen.

Izvištaj o radu pokaziva da je malo udruženje, i nuz zdravo skromna finansijska sridstva, uspilo da tokom 2016. godine nastavi u kontinuitetu održavat svoje pripoznatljive manifestacije počev od „Uskršnje izložbe" priko obilužavanja Markovdana, Srpne odnosno Žitne gospe, slamarski radionica pa sve do tradicionalne „Lemeške jeseni – slamarsko-slikovne kolonije".

Sličan program rada pripravljen je planom i za 2017. godinu i ko taki usvojen je od strane članova Skupštine. Pridloženo je da se u program rada za 2017. godinu doda običaj „ Lemeškog disnotora" koji se planira pripravit tokom decembra. Tokom diskusije razmatrane su mogućnosti proširenja rada udruženja i saradnja sa udruženjima sa bunjevačkim pridznakom. Godišnja skupština BKC „Lemeški Bunjevci" pripravljena je u koordinaciji sa Regionalnom kancelarijom NSBNM u Somboru. **R. P.**

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Složna braća nove kuće grade...

Zakoračili smo u mart, misec u kojem se završava zima i počima proliće. Svaki misec ima svoje svece, poslove, običaje, radosti i lipote za uživanje. Naši prici su se svega tog zdravo pridržavali i prinosili na mlađi naraštaj. Sve se mož priokrenit, al stari bunjevački običaji ostaju zauvik. Podsitićemo se kadgodašnje svakodnevnice, koja polagano pada u zaborav, a i odnosi u porodici su se tušta prominili. Kako su Bunjevci kadgod živili, šta su radili i kaki su bili porodični odnosi, spomenićemo se u ovom tekstu.

Prve bunjevačke kuće - zemunice

Bunjevci su u subotičke krajove došli sa zapada i jugozapada. U Subotici je u to vrime postojala tvrđava koja je bila bezbidna da se svit u nju skloni, ako se Turci ponovo vrate. Bunjevci su živili u Subotici i okolini, po pustarama su držali josag, krave, ovce, svinje i drugo. Počeli su obrađivat zemlju na pustarama s prostim alatima koje su u to vrime imali, najvećma se radilo ručno i s drvenim plugovima. Na pustarama su pravili zemunice u kojima su povrimeno živili. Zemunice su kopali nuz brig kod dola, s tri strane je bila iskopana u zemlju, visine oko dva i po metera, a sprid se nalazio ulaz. Odozgor su mećali kojekaka drva, a priko nji trsku koju su pokrili zemljom, na kojoj je rasla trava i korov, pa se izdaljeg zemunica nije mogla primetit, što je pružalo cigurnost. Tako su živili sve do sloma Turaka kod Sente.

Ako čeljad nisu bisna, kuća nije tisna

Kadgod, naši prici su živili u većim zajednicama neg danas. Živili su smirenije, bili su veseliji, a mož se kazat i zdraviji, jel su ili prirodnu, zdravu ranu koju su sami proizvodili. Domaći kruv, meso, mliko, jaja, povrće, voće, vino i rakiju. I ajer je bio čistiji, nije bio zagađen ko što je danas. Starije su većma poštivali, a domaćin je bio glavni gazda u kući. On se brinio o svemu, šta će se kad radit, šta će se kupit el prodat. Imo je više životnog iskustva, a moro se o svemu starat kad se šta najbolje kupuje el prodaje. Bunjevci su obično oca i mater zvali baćo i nana. Oni su o svemu vodili računa, pa se mladi nisu morali toliko starat o kojičemu, što jim je pomoglo da budu brezbrižni i veseli. Bilo je porodica koje su imale više dice, na primer, sedmoro, tri sina i četri ćeri. Znalo se poštivanje jedni naspram drugi, a kazalo se ako čeljad nisu bisna, nije kuća tisna. U jednoj sobi spavali su sinovi, a u drugoj ćeri. Sinovi su više radili po njivama i oko josaga, a znalo se šta je čiji poso. Jedan je bio kočijaš, drugi govedar, treći svinjar, pa čoban. A na njivu su išli i sinovi i ćeri, kad se kopa, bere el radi ris. Ćerima se pripravljo štafir, ruvo i nakit, a kad se udaje nisu dobijale zemlju. Sinovi su više radili, a na nji se manje trošilo, pa je zemlja ostajala njima. Kad se koji sin oženi, dobio bi jednu sobu di je živio sa ženom, a radili su i dalje zajedno. Ćeri su bile zajedno dok se ne poudaje. Ako je koji sin išo u kake škule, na njeg se trošilo novaca, a kad se zaposli živio je od svoje plate, pa nije dobijo zemlje. Tako se kadgod živilo u većoj zajednici, što je olakšavalo poso. Jedna žena je kuvala užnu za sve na jednom šporelju, po dvi su prale košulje za sve, jedna je pazila na dicu, tako su se snaje i ćeri ređale. Po nedilju dana su kuvale užnu, pekle kruv i kolač, a nana je uvik bila tu da jim pomogne i uputi, ako koja štogod nije znala uradit. Ovako se u zajednici više zaradilo, a uvik se gledalo da se kupi štogod, zemlje, josaga el kaka mašina. Bilo je i ratni godina, pa ako je sin poginijo el umro, nisu ni udovicu odbacili, već su joj pomogli da se dica izvedu na put. Kad otac i mater ostare, sinovi su ji dodvorili i saranili, pa su onda podilili zemlju i josag, a mašine su bile ortačke. Braća su se razdvojila jel su dica porasla, pa su tako otpočimale i nove porodice.

Dica su bila radost u svakoj porodici i svi su ji volili, dida, majka i druga čeljad, a mama se najviše za nji starala. Učila ji je prve korake, jel kadgod nije bilo kojikaki hodalica ko danas, koje su više štetne neg korisne. I prve riči je mama dicu učila, a obično je svako dite prvo kazalo mama, a vodila je računa da riči pravilno izgovaraje, da ne mucaje. Mame su bile dicama prve vaspitačice i učiteljice, koje su ji svemu dobrom naučile, da slušaje starije, da mole Boga, da uče brojove i slova, a i po koju pismicu, da uče crtat. U kadgodašnje vrime nije bilo vrtića i obdaništa za dicu, al oni su tušta vidili i naučili i na salašu. Kako se dobija mliko, meso, jaja, perje, vuna i drugo, vidili su kako se iz jajeta izleže pile. U baščama kako se kopa, sadi povrće i šta se od čega i kako koristi, plod el koren. Mogli su vidit kako se od žita melje brašno, kako se iz košnica vadi med. Sve su volili znat, postavljali su tušta pitanja, na koje su uvik dobili odgovor. To je bio uzrast od prve do sedme godine, a najviše su vrimena provodili u sigranju. Tako su kadgod dica brezbrižno provodili ditinjstvo na salašima.

Sad je sve drugčije, svi su nezadovoljni i ne trpe jedni druge. Ima mladi koji, čim budu punolitni odu od svoji roditelja, pa žive sami ko podstanari, brez životnog iskustva. Skoro da nikad ne kuvaje, poidu štogod na brzinu kad stignu. Moraje raspoređivat ono malo novaca na sto strana, pa tako kroz život ništa i ne skupe. Kadgod se kazalo da složna braća nove kuće grade, a nesložna i stare prodaju. Dica provode vrime u obdaništima, stari u staračkim domovima, mladi na poslu i tako žive život razdvojeno, pa skoro da više ni ne podnose jedni druge. Mladi krive starije, a stariji se žale da ji mladi ne slušaje, a to je zato što su uvik bili obaško, nisu bili svi zajedno, pa nemaje razumivanja.

Korizmeno vrime...

Sad smo u svetom korizmenom vrimenu. Korizma je vrime posta, molitve i odricanja. Mislimo na svoju dušu, pa u Korizmi više iđemo u crkvu, molimo, postimo i odričemo se kakog poroka, alkoholni pića, kafe, cigare, kartanja, a kako su se stari tog pridržavali vidimo po tom kako su oni veliki pušači, koji nisu mogli izdržat dan brez cigaretle, na Čistu sridu se manili pušenja i nisu zapalili sve do Uskrsa. Običaj je da se što se odricanjom našporuje podili sirotinji, kakim starim i bolesnim čeljadima el sirotoj čeljadi s više dice, da i oni oste radost Uskrsa i ljubav svoji najbliži. Kad se postila Korizma manje se bolovalo od visokog krvnog pritiska, šećerne i stomačni bolesti. Danas ima oni koji kažu da ni ne znaje šta je Korizma, još kažu da poste i više neg 40 dana godišnje, kad nemaje za čeg kupit mesa, al kad se malo dočepaje bolje rane, onda idu i petkom i na svetac.

U martu se počima i polagano radit po baščama. Virovalo se kako je vrime na 40 mučenika, da će tako bit još 40 dana. Sveti Grgo travu trgo i mlado zeleno žito, sveti Grgo u tici jaje tvrdo, a za svetog Josu tice jaje snesu. Blagovist su naši stari slavili, al skromnije jel je uvik bila u Korizmi. Ujtru se vaćala krv, popije se po čaša crvenog vina. U martu grmljavina, rodna godina. Kad počme proliće bila je prava milina. Sunce je blago grijalo. A sad se mož kazat da ni nema više prolića. El je zime, el sunce peče. Bolje da te majka bije, neg u martu sunce zdravo grije.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Prvog marta je Čista srida, Pepelnica, i s tim počima sveto korizmeno vrime koje traje 40 dana. To nas sića kad je Isus Krist 40 dana postio u pustinji i bio iskušan od Sotone. Spominjemo se i izraelskog naroda, koji su 40 godina putovali kroz pustinju, a to putovanje bilo je praćeno glađu i žeđu. Onda su Izraelci ostili božiju nižnost, kad ji je naranio s manom.

Drugog marta se spominjemo svete Janje divice i mučenice. Janju divojčicu od 13 godina zaprosio je bogati mladić, a ona ga je odbila. Nejaka divojčica savlada vladare i pored svi muka ostala je virna pravom Bogu. Ona je nevino jagnje i moćna zaštitnica kršćanski divica.

U martu ima četri korizmene nedilje. Čista, Pačista, Bezimena i Sridoposna. Desetog marta se spominjemo 40 mučenika koji su bili mučeni i usrid ciče zime goli na led pomećani da se odreknu Boga. Sve su istrpili i slavom mučeničkom u Nebo okrunjeni. Marta 12. slavimo svetog Grgu, velikog Grgura papu, kojeg je božija pravednost poslala na stolicu svetog Petra. Rođak je svetog pape Feliksa III, bio je poznat prefekt Rima, a papom je posto 590. godine. Bio je pisac i obnovitelj liturgije i crkveni pivanja koje se po njemu zovu Gregorijanski koral.

Svete Rozalije divice spominjemo se 13. marta. Ona je iz carske porodice sa Sicilije sve ostavila i očla da živi u pustinji pokornički život u Palermitanskoj pećini. Svetog Josipa, zaručnika Blažene divice Marije, slavimo 19. marta. Josip je bio potomak loze kralja Davida, koji su u to vrime dosta osiromašili, pa se Josip bavio tesarskim zanatom. Marija i Josip su planirani da se uzmu, al da žive sveto u divičanskom braku. Anđo je u snu javio Josipu da će Marija začet po Duhu Svetom i da će dite bit sin Božiji. Josip je bio dobar i pobožan mladić, zato mu je Bog povirio Isusa, da se stara o njemu na zemlji. Blagovist slavimo 25. marta. To je dan kad je Bog poslo anđela Gabrijela u grad Nazaret da javi Mariji radosnu vist, da će začet po Duhu Svetom i rodiće sina, koji će bit sin Božiji. Marija se na te riči zbunila, jel ji nije svatila, pa je kazala nika mi bude po tvojoj riči".

Na Čistu sridu iđemo u Crkvu, di svećenik posipa virnike posvećenim pepelom s ričima „Siti se da si pra i da ćeš se u pra vratiti". U korizmeno vrime mislimo na svoju dušu, više se Bogu molimo, postimo i molimo put križa. Još u davna vrimena u Jeruzalimu su bila označena mista na putu kudan je Isus prošo noseć svoj teški križ.

Stara pismena kažu da je posli Uskrsa Blažena divica Marija svaki dan prolazila tim putom. Od dvorane di je bila Isusova posllidnja večera, od Kajfine kuće do sudnice, na Maslinsku goru, na potok Gedron do gore Sion i tako redom, da je do svetog groba bilo 14 stajališta. Kasnije su jeruzalimski franjevci vodili virnike tim putom.

Malo je svita koji su mogli otić u Jeruzalim i obać put križa. Zato su po crkvama i na kalvarijama napravljenje slike križnog puta, koje molimo u Korizmi. **A. V. K.**

BUNJEVAČKA ZDILA

Ila u Korizmi

Pokljukuša
25 deka brašna
2 jajeta
1 peršin
1 šargaripa
1 manja glavica crnog luka
1 kašika masti
1 kašičica sitne paprike
malo soli

Od brašna i jaja zakuvat jupiku, ako triba doda se malo vode. Kad se tisto malo odmori razvit ko za čorbu, metnit u tepciju. Mamuzom rasić kockice i metnit da se peče. U labošku nalit 3 litre vode. Kad provre dodat očišćen i isičen na sitne kockice zeleniš i luk, osolit. Napravit zapršku od masti i paprike. Kad se skuva dodat pečeno izlomljeno tisto. U čorbu se po ukusu mož dodat kuvane paradičke el malo skorupa.

Proja sa žmarama
1 kg kuruznog griza
½ kg samliveni žmara
1 jaje
prašak za pecivo
malo soli

Od ovi sastojaka zamutit proju s mlakom vodom, pa izručit u mašćom pomazanu tepciju i peć. Kad porumeni isić na kocke i vruće iznet na astal.

Pogačice s krumpirom
1 kg krumpira
1 kašika masti
50 deka brašna
malo soli i kima

Krumpir skuvat i propasirat. Kad se proladi dodat mast, brašno i malo soli, pa zakuvat tisto i razvit debljine jednog prsta. Formom vadit pogačice i slagat u mašćom pomazanu tepciju. Pogačice odozgor pomazat mašćom i posut kimom. Peć na jačoj vatri da porumene.

Palačinta
4 jajeta
60 deka brašna
2 kašike šećera
1 l mlika
malo soli
ulje za pečenje

Jaja umutit sa šećerom. Dodat po mlika, malo soli i brašna, pa dobro razmutit da ne bude grudvica. Salit i ostalo mliko pa promišat.

Najbolje je peć u teflonskoj tavi koja se podmaže uljom. Na vruću tavu livat tisto da pokrije dno. Peć s obadvi strane, a tavu uvik malo pomazat s uljom da se tisto ne lipi.

Od ove količine izađe oko 20 palačinti sridnje veličine. Gotove palačinte mazat pekmezom, eurokremom el sirom.

A. V. K.

UZGOJ OVACA NA SOMBORSKIM SALAŠIMA

Ovčiji sir stizo i do Beča

Vikovima su na širem području somborskog atara gajene ovce, pa je još na starim zemljopisnim mapama iz 16. vika položaj Sombora označavan crtežom stada ovaca. Turski putopisac **Evlija Čelebi** biluži 1665. godine da je u Somboru jagnje moglo da se kupi za svega deset aspri, odnosno da je za jedan ugarski dukat moglo da se kupi 16 jaganjaca. Prema popisu iz 1702. godine uzgajali su somborski srpski i bunjevački graničari na okolnim pustarama 6.285 ovaca. U zbirnom popisu imovine Somboraca iz 1747. godine nalazilo se 10.868 ovaca, a na somborskim salašima je 1749. godine bilo 7.918 jaganjaca. Prema jednom izvještaju iz 1788. godine na području gradskog atara imali su Somborci 25.135 ovaca, a popis vlasnika ovaca iz 1835. godine biluži 18.887 ovaca.

Čobanin i stado u ataru salaša Bilića

Ovdašnji srpski i bunjevački salašari uzgajili su posebnu rasu poznatu pod imenom „somborska ovca" el „cigaja", čije poriklo vodi iz turkistanski stepa. Ovce su korišćene za proizvodnju mlika i mesa, a od vune i kože pravljene su šubare, opaklije, pršnjaci, kožusi i čakšire. Posebno su od vune tkani ćilimi i pletene su marame, čorape i rukavice, a od ovčije kože su pravljeni i opanci, torbe, opasači, remeni, pa čak i gajde. Povoljna cina vune s kraja 18. i početkom 19. vika doprinela je porastu uzgoja ovaca, pa je pritila opasnost da sa zajednički pašnjaka ovce potisnu goveda. Zbog tog su Somborci uzimali u arendu udaljene pustare Pačir i Moravicu, di su, pokadkad, držali i po 25.000 ovaca na ispaši.

Stada ovaca čuvali su ovčarski kerovi, zdravo snažni i srčani, pa je pokadkad i samo jedan ovčarski ker bio dovoljan da brani stado od vukova, koji je u Bačkoj bilo koji di još i u drugoj polovini 19. vika (najčešća vrsta ovčarskog kera bio je tzv. mađarski pulin, duge crne dlake). Ovce su obilužavane žigom namazanim katranom el rovašenjom (kada se ovcama zasicalo el bušilo uvo na pripoznatljiv način). Dugo su, i liti i zimi, držane pod vedrim nebom. Tokom lita stado je ostajalo zajedno, posli čega su ovnovi odvajani od ovaca, da bi oko Mioljdana, šest nedilja puštani na opasivanje (za to vrime ovnovima je dnevno davana i po šaka zobi, kako bi bili jači i življi). Dok su jaganjci išli uz majke, ovce jagnjenice mužene su samo jedared dnevno (ujtro), a kad su, polovinom avgusta, jaganjci odvajani na zasebnu ispašu, ovce bi od tada bile mužene dvared dnevno. I priko zime, dok ne padne snig, velika stada ovaca ostajala su na paši, a kako u Bačkoj ipak nije bilo pritirane opasnosti od divlji zviri, ni noćom nisu zatvarana u torove. Nakon prvi snigova, ovce su seljene bliže salašima el pastirskim kolibama di su bile ranjene suvim lišćom vinove loze, leske, topole, bukve i duda, a povrimeno i slamom sočiva, graška, heljde i zobi (obična žitna slama bila je škodljiva za ovce), lišćom kuružnje, suvom ljuskom grava i boba, riđe sinom (ovcama je davano dobro sino i otava tek kada se počnu jagnjit). Ukoliko je zima bila duga i oštra, salašar je za ranu deset ovaca trošio jedna kola sina, a dobijale su i so (zimi svakog desetog, a liti svakog osmog dana). Godišnje bi na tri ovce bio utrošen i jedan merov (oko 52 kg) zobi. U rano proliće, kad bi se ovce ojagnjile, stare ovce su strižene, i to samo jedared, kako bi bile otporne na vremenske uslove.

Dobar ovan (za priplod, odnosno „pripašu") odabiran je po mladosti, velikom i dugačkom struku, širokoj, okrugloj i malo ugnutoj glavi, pravom i kratkom nosu, velikim i bodrim očima, čistoj, masnoj, gustoj i razmršenoj vuni, crvenkastoj koži, te širokom i vu-

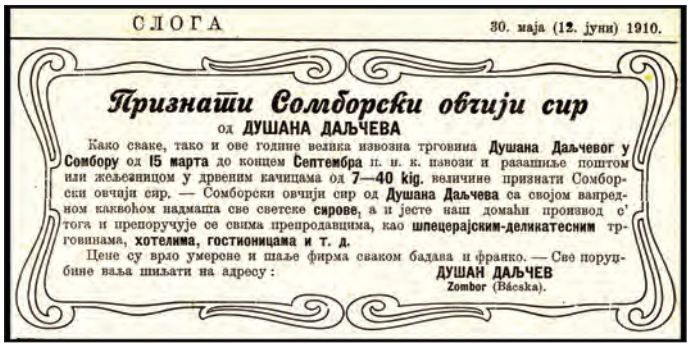

СЛОГА 30. маја (12. јуни) 1910.

Признаши Сомборски овчији сир

од **ДУШАНА ДАЉЧЕВА**

Како сваке, тако и ове године велика извозна трговина **Душана Даљчевог у Сомбору** од **15 марта** до концем **Септембра** п. и. к. извози и разашиље поштом или жељезницом у дрвеним качицама од **7—40 kig.** величине признати Сомборски овчији сир. — Сомборски овчији сир од **Душана Даљчева** са својом напредном каквоћом надмаша све светске **сирове**, а и јесте наш домаћи производ с' тога и препоручује се свима препродавцима, као **шпецерајским-деликатесним** трговинама, **хотелима, гостионицама и т. д.**

Цене су врло умерене и шаље фирма сваком бадава и франко. — Све поруџбине ваља шиљати на адресу:

ДУШАН ДАЉЧЕВ
Zombor (Bácska).

Oglas o prodaji somborskog sira iz 1910. godine

nenom repu. Takođe, nije svaka ovca uzimana za priplod, već je odabirana ona koja ima lip, dug, prav i malo savijen vrat, široka leđa, kratke noge i debo rep, mekanu, masnu, i debelu vunu, kojom je tilo ravnomerno prikriveno i koja pri hodu sitno i kratko koraca, a kada se okrene vuna je tribala da joj se dili i cipa.

Popis iz 1764. godine biluži Somborce koji su uzgajali ovce na okolnim salašima, a najveća stada imali su bunjevački salašari **Jakov Bokerović** iz Gradine (204 ovce), **Nikola Raič** sa Čičova (200 ovaca) i **Ivan Čuvardić** iz Gradine (170 ovaca). Na pustarama Pačir i Stara Moravica Somborci su 1781. godine držali na ispaši 16.587 ovaca, a od somborski salašara najveća stada u Pačiru i Moravici držali su Bunjevci **Antun** i **Petar Strilić** sa rančevački salaša (sa 900, odnosno 880 ovaca). Med somborskim Bunjevcima veća stada na pustarama su napasali i **Andrija Žuljević** iz Gradine (730 ovaca), **Antun Logo** iz Nenadića (680 ovaca), **Đuka Parčetić** iz Gradine (672 ovce), **Đuka Zeljkov** (zapravo Pekanović) iz Gradine (627 ovaca), **Andrija Lukić** iz Gradine (354 ovce), **Marcika Liščević** iz Nenadića (340 ovaca), **Jakov Fratrićev** iz Nenadića (330 ovaca), **Joso Parčetić** iz Gradine (310 ovaca) i **Mato Čuvardić** iz Gradine (309 ovaca).

Od polovine 19. vika ovčarstvo je bilo u opadanju (ko i livade i pašnjaci u poređenju sa oranicama u somborskom ataru), pa salašari stada smanjivaje na nikoliko desetina grla, koje su napasali na svojim livadama i strnjikama. Posebno su dobre ovce uzgajali salašari na Ša-ponjama i na obližnjoj maloj sku-pini bunjevački salaša Paštrovića, pokraj Lenije.

Kadgod razvijeno ovčarstvo na ovdašnjim salašima omogućavalo je proizvodnju čuvenog somborskog ovčijeg sira. Arhivski dokumenti biluže naplatu pecarine za njegovu prodaju (tri krajcare po kačici) još 1748. godine u Petrovaradinskom Šancu, današnjem

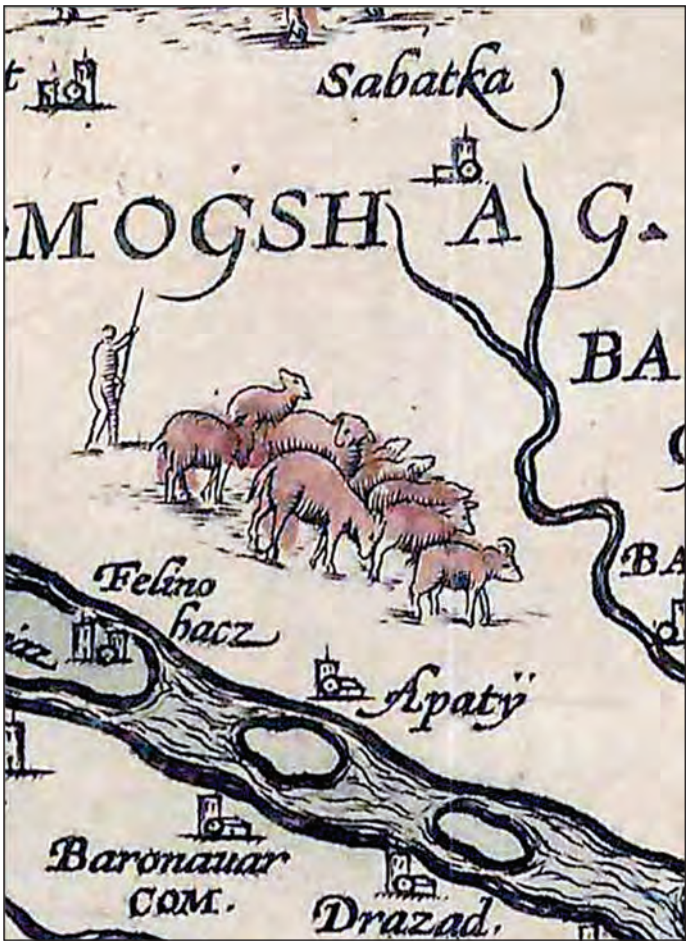

Okolina Sombora na mapi Janoša Žambokjija 1579. godine (obeležena stadom ovaca)

Novom Sadu. Somborski sir, koji je pravljen isključivo od punomasnog ovčijeg mlika muženog od ovce pasmine „cigaja", stizo je tokom 18. i 19. vika do Beča (i bečkog dvora), Pešte, Novog Sada, Zemuna, Beograda, Osijeka i Zagreba. Jedinstven ukus ovog sira najviše je bio uzrokovan ispašom ovaca na osunčanim, a često plavljenim slatinastim livadama severno od varoši (izmed Rančeva, Bilića, Obzira, Milčića i Šaponja), koje nisu košene. Tu su rasle posebne trave čiji je nikoliko vrsta (rosulja, zvizdan, vijug, utrinac, popino prase, lisičiji rep i troskot) tokom sezone omogućavalo ispašu bo-gatu mineralima i lako rastvor-ljivim natrijumovim i kalijumovim solima. Mliko tako napasani ovaca obilovalo je mineralnim solima, mličnim šećerom, bilančevinama, mastima i vitaminima, te se po vridnosti i gustini ositno razlikovalo od kravljeg mlika. Recept izrade sira pridstavljo je porodičnu tajnu svake bolje salašarske kuće, u kojoj je svekrva porodične zadruge ču-vala i tek prid kraj života pridavala tajnu spravljanja sira najstarijoj snaji (nikako ćeri, kako recept njezinom udajom ne bi prišo u tuđu kuću). Koliko god delovala romantično, ova pripovitka o čuvanju tajne spravljanja somborskog sira potpuno je istinita. Kada je 1920. godine Ministarstvo prosvite Kraljevine SHS uputilo zahtiv somborskom gradonačelniku da varoš primi 16 učenica koje bi proučavale ovdašnje sirarstvo, varoški Senat je taj zahtiv odbio sa obrazloženjom da Somborkinje ni u kom slučaju i nikome nisu voljne odavat tajnu proizvodnje sira. Još prvi decenija 20. vika somborski sir je pridstavljo najveću izvoznu trgovinu u varoši.

Danas, već odavno nema pravog somborskog ovčijeg sira, a jedva da još po koje stado od par desetina ovaca pase po somborskim salaškim atarima.

Milan Stepanović

Uskršnja izložba u Maloj Bosni

Udruženje građana „Bunjevačka vila" iz Male Bosne organizuje tradicionalnu, dvanajstu po redu, „Uskršnju izložbu", u nedilju, 26. marta, u Domu kulture u Maloj Bosni, sa početkom u 10 sati.

ZIMA JE DOSTA UTICALA NA NAŠE ZDRAVSTVENO STANJE

Saviti za jačanje imuniteta

Dolazi nam polako proliće pa sam rišila da napišem tekst o našem zimsko oslabljenom imunitetu i kako ga podignit da bi lakše podneli buđenje prolića i našeg organizma, koji je takođe bio uspavan.

Rič imunitet dolazi nam od latinske riči „immunitas - oslobođen od...", a medicinski pojam za sposobnost našeg organizma da se odupre i odbrani od infekcije, bolesti el kake druge biološke el hemijske opasnosti. Naš imunitet funkcioniše ko mehanizam čija je uloga uspostavljanju barijera-priprika protiv virusa, bakterija, parazita, gljivica, kancerogeni ćelija, otrova...

Naš imunitet se dili na:

- Prirodno stečen imunitet koji se uspostavlja kontaktom sa izazivačom zaraze
- Veštački stečen imunitet koji se stiče isključivo veštački, npr. vakcinacijom

Postoje i podtipovi:

- imunitet stvoren u samom organizmu
- imunitet prinesen u organizam iz već imunog organizma
- pasivni imunitet, npr. prinosi se u trudnoći sa majke na dite i priko mlika na novorođenče.
- aktivni imunitet se stvara u samom organizmu putom antigena i traje mnogo duže od pasivnog imuniteta, pokadkad i cili život.

Imunitet je zdravo važan za čovika i čovičanstvo, pošto se kadgod smatralo da bolesti izazivaju natprirodne sile i da je bolest božanska kazna za počinjene grije. Bilo je razni objašnjenja kako dolazi do bolesti, sve do Louis Pasterovog rada u kojem objašnjava da su bolesti uzrokovane infekcijom-klicama i nakon infekcije, organizam razvija sposobnost odbrane na buduće napade datog uzročnika-imunologija.

Likovite biljke za opšti imunitet

Šipak - plod, ima veliku količinu C-vitamina. Zato deluje na cilokupan imunitet, jača organizam i daje vitalnost.

Nar - ima veliku količinu C-vitamina i smatra se jakim antioksidansom.

Đumbir - svež koren el tinktura deluje na zagrijavanje tila i bolju prokrvljenost, diže opšti tonus organizma, umanjiva stomačne tegobe. Dokazano prirodni lik za imunitet.

Bili luk - podiže imunitet pluća i disajni organa, smanjiva upale i infekcije mokraćni kanala i podiže opšti imunitet organizma. Deluje kako na bakterije, tako i na viruse. Jedan od najpoznatiji prirodni likova za jačanje imuniteta.

Crni luk - smanjiva infekcije i jača organizam. On je blagi prirodni antibiotik.

Sremuš - divlji luk deluje izmed bilog i crnog luka na naš imunitet.

Borovnica - ko plod deluje na krvnu sliku, poboljšava je, a time jača imunitet, al samo ako se koristi ko svež plod.

Ehinacea - samo ko biljne kapi podiže opšti imunitet organizma, jača odbrambene sposobnosti organizma, smiriva infekcije.

Ljuta crvena paprika - plod i pra daju bolju prokrvljenost organizma, zagrijanost tila, stimuliše žlizde sa unutrašnjim lučenjom, izbaciva sluz i jača imunitet.

Kopriva - kao svež sok, biljne kapi, čaj, utiče na opšte čišćenje organizma i podizanje imuniteta. Čisti krv, limfu, zglobove, smanjiva sve infekcije. Koristi se ko sama i u kombinaciji sa drugim biljkama za jačanje imuniteta i čišćenje organizma.

Lincura - gorka trava koja zdravo dobro deluje na imunitet stimulišuć rad jetre.

Trava iva (što iz mrtvi diže živa) - stimuliše žlizde sa unutrašnjim lučenjom, jetru i hormone.

Pelin - čisti jetru, krv, jača apetit. Tako jača imunitet.

Recepti za jačanje imuniteta

- sok od jednog limuna
- parče đumbira (2 cm)
- 3 sridnje šargaripe
- 4 kivija
- 1 koren peršina

Sve dobro izmiksati (u čoperu), pit ujtru na prazan stomak bar 7 dana!

- 100 grama suvog grožđa
- 150 grama ora
- 100 grama lešnika
- 100 grama simena lana

Ovo sve samlit i dodat po kile meda. Uzimati dvared na dan, prija ila sa mlakom vodom jednu malu kafenu kašiku.

- 1 kg sveže cvekle - istrenicat na sitno
- 1 kg šargaripe - istrenicat na sitno
- 1 kg jabuka - istrenicat na sitno
- 300 grama ora - samliti
- 5-10 limuna iscidit sok
- 1 kg meda

Ovo sve pomišat i koristit dvared na dan ko salatu, za užinu. Držat u frižideru.

- 200 grama suvi kajsija
- 200 grama suvi šljiva
- 200 grama suvi smokava
- 100 grama urme
- 2 limuna
- 100 grama mliveni ora
- 50 mililitara domaće rakije

Sve sastojke sameljite na mašini za meso. Spojite, metnite u caklenu teglu i uzimajte dvared na dan prija ila 1 kafenu kašiku sa čašom mlake vode.

Maslačak - čisti jetru, pluća, krv i samim tim jača imunitet.

Neven - smanjiva infekciju, stimuliše žlizde, regeneriše tkiva i time jača imunitet.

Rtanjski čaj - podiže imunitet disajni organa, daje bolju prokrvljenost i time jača imunitet.

Žalfija - smanjiva temperaturu, čisti krv, jak je antiseptik i time jača imunitet.

Opšta pravila za jačanje i podizanje imuniteta

1. Pijte sok od limuna - naravno ne samo zbog velike količine vitamina C koji posiduje nego i zbog njegove ph vrednosti. Njegova kiselost podstiče razvoj zdravi bakterija u našem tilu i štiti ga od razvoja virusa i štetni bakterija.

2. Spavate dovoljno - svako od nas ima drugačije potribe za snom. Neko spava 6 sati u prosiku, neko 10. To zavisi od starosti, godišnjeg doba, od tog koliko smo fizički aktivni... Zdravo je bitno da se dobro naspavate. Dobar san je bitan za lučenje hormona potribni našem tilu. Dobar san pomaže našem razmišljanju, popravlja raspoloženje, ulipšava kožu. Nedovoljno sna narušava naš imunitet.

3. Pijte tušta vode - postoji jedno jako dobro pravilo koje kaže;

- većina glavobolja se javlja jednostavno zato što ljudi ne piju dovoljno vode.

- žeđ nije jedini znak manjka vode u našem organizmu, glavobolja takođe signalizira nedostatak vode.

- teško je kazat koliko nam vode triba, al minimalno 1,5 litra na dan, a liti i do 2-3 litre.

4. Smanjite unos kafe pošto izvlači vodu i minerale iz našeg tila iako je dobra ko antioksidans baš ko i crna čokolada. Nuz kafu obavezno pijte dosta vode.

5. Smanjite unos slatkog, jel smanjenjom unosa šećera primetićete zdravo pozitivne promine u vašem organizmu. Postaćete energičniji i manje ćete bit bolesni.

Rafinirani šećer ima određene sličnosti sa drogom. Što ga više koristite, više ga i želite i tako se stvara zavisnost od slatkog. Nemojte minjat šećer sa veštačkim zasladivačima jel su i oni poprilično štetni.

6. Ite tušta voća i povrća

Voće i povrće su zdravo važan izvor vitamina, minerala, antioksidanasa, vlakana i enzima.

Zdravo je bolje ist sveže voće i povrće nego uzimat vitaminske dodatke. Ako je baš neophodno, onda tražite kvalitetne vitaminske dodatke na tržištu.

7. Zdravo je važno vežbat i bit na friškom ajeru.

Pošto je danas, na žalost, normalno provodit 90% vrimena u zatvorenom prostoru, kuća, kancelarija..., svež ajer dobro deluje na raspoloženje i na imunitet. Umireno vežbanje, vožnja bicigle, trčanje, šetnja... imaje zdravo dobar uticaj na naš imunitet.

8. Smanjite stres i uživajte u stvarima koje volite

Provodite vrime sa prijateljima, iđite na masažu, pripravite toplu kupku.

Raspoloženje i zdravstveno stanje su povezani. Lako je moguće da zajedno ostite; nemir, upalu grla, stres i grlobolju.

Eva Kovač Pečkai

U STAROM ŽEDNIKU ODRŽAN TRADICIONALNI „MALI SAJAM SIMENA”

Pogrišna slika o seljacima

U Starom Žedniku je već tradicionalno, u susrit prolićnoj sitvi održan „Mali sajam simena”, a OŠ „Pionir” je, novinarskim žargonom kazano, bila primala da primi sve zainteresovane proizvođače simena, mineralni đubriva i pesticida, al i gostivi sajma.

Velike kompanije, lideri u ovoj oblasti pridstavile su svoju proizvodnju, svoju ponudu pridstavio je i sektor banaka i osiguravajući kuća. Dok su poljoprivrednici dobijali nova saznanja, **Džamil Džavić**, direktor Zemljoradničke zadruge „Sto-Vet”, organizator Sajma, iskoristio je priliku da se osvrne na ciljove organizovanja.

– „Mali sajam simena” organizujemo s ciljovima edukacije i pomoći oko obabira simena, đubriva i herbicida, al i da podstaknemo raspravu o tehnologiji proizvodnje rataski kultura, a važno je i naše druženje – istako je Džavić, a potom se osvrnio na pitanje stanja na selima:

– Moramo se dotaknit problema koji tište selo i seljake, godinama unatrag, problema koji su aktuelni i danas. Niko ne sagledava prave uzroke i prave posldice problema, naš seljak je metnut na pogrišno misto. Pogrišno se razumi i koristi rič seljak, stvorena je pogrišna slika o životu na selu. Seljak je štogod što je nazadno, a selo je nepoželjno misto za život. Zato nam sela i nestaju, a nema sela brez seljaka, nit seljaka brez zemlje. Država, svisno el nesvisno, i dalje favorizuje velika preduzeća i privrednike u odnosu na seljake. Poželjniji su investitori sa tušta novaca, a smanjenje subvencija najprija pogađa najmanje. A oni su ti koji žele radit, al će teško opstat brez pomoći države. „Mali” proizvođači, seljaci, mogu ono što veliki sistemi ne mogu, mogu opet napunit seoske škule, a nuz edukaciju i pomoć države mogu sustignit evropskog seljaka – smatra Džavić.

N. S.

NOVA SOLARNA TEHNOLOGIJA NA POMOLU

Sami ćemo štampat solarne ćelije

Najnovije inovacije dovele su nas do slideće generacije tehnologije u prikupljanju solarne energije, za koju kolektore neće biti nužno kupovat – oni će se štampat. U timu **dr Hairen Tana**, uvireni su da će ova nova tehnologija koja obećava revoluciju na polju solarne energije ispunit sva očekivanja u toku njezinog razvoja. Istraživači su uspili otklonit ključne manjkavosti ove tehnologije, što ju je učinilo drastično efikasnijom pa je njezina budućnost u masovnoj upotribi, moglo bi se slobodno kazat, osigurana. Ono što će laike oduševit je da Perovskit solarne ćelije neće bit proizvod koji se kupuje, već ćete ji moć sami štampat po sopstvenoj potribi.

Danas se bukvalno sve komercijalne solarne ćelije proizvode od tanki slojova kristalnog silikona koji se dobija jedino procesima čišćenja na temperaturama i do 1.000 stepeni celzijusa, što u procesu proizvodnje iziskiva ogromne količine energije, a to drugim ričima znači i znatan trošak. To je samo jedna od manjkavosti aktuelne solarne tehnologije u svitu.

Perovskit tehnologija je, međutim, bitno drugačija, sastoji se od slojova kristala čija je veličina i do 1.000 puta manja od pričnika vlasi kose. Sami materijali za to su mali trošak. Iz razloga što se ovi materijali mogu uspišno pomišat na niskim temperaturama, to svojstvo jim omogućava da funkcionišu ko nika vrsta solarnog mastila, pa se ko taki mogu jednostavno naštampat na željenu plastičnu podlogu običnim ink-džet štampačom.

Ted Sargent, stručnjak za savrimene solarne tehnologije kaže da bi tehnologiju pervskit mogli ukrstit s već postojećim tehnologijama štampanja solarni ćelija, al samo ukoliko se performanse takog spoja pokažu dobro na niskim temperaturama.

Naravno, ovako obećavajućoj tehnologiji mora se štogod ispričit na put. U ovom konkretnom slučaju radi se o tom da elektroni koji su prisutni u solarnoj ćeliji moraje bit uklonjeni iz kristala kako bi imali protok kroz strujno kolo. Taj proces odvija se u specijalnim slojevima koji se nazivaje i elektronski selektivni slojovi (eng. ESL). Poteškoće oko pravljenja takog sloja bile su ključna „kost u grlu" za stvaranje perovskit solarni ćelija.

„Najefikasniji materijali za pravljenje ESL-a dolaze u obliku prava, i moraje se peć na temperaturama i do 500 stepeni celzijusa, metnete li ovo na plastičnu podlogu od koje očekivate da prikuplja solarnu energiju, ona će se u tren oka otopiti", kazo je dr. Hairen Tan.

Tan je ovom problemu prišo stvarajuć alternativnu tehnologiju, umisto pokušaja da koriguje postojeću. Stvorio je novu hemijsku reakciju baziranu na nano-tehnologiji, što omogućava ovom procesu da uvik ostane ispod 150 stepeni celzijusa. Ovo drastično umanjiva potribne toplotne energije ključno je za optimizam kojim zrači Tanov tim.

Efikasnost solarni ćelija ovim se povećala za 20%, što je još jedna značajna odlika perovskit solarne tehnologije. ***„Ovo je dosad najbolji učinak u procesu stvaranja solarne tehnologije"*** naglasio je Tan.

Još jedna bitna stvar u tehnolgiji dr Tana je stabilnost. Mnoge peroskavit solarne ćelije imale su problem sa brzim slabljenjom performansi, samo par sati posli korišćenja. Ali Tanove peroskavit solarne ćelije traju mnogo duže, zadržavajući i do 90% svoji kapaciteta i posli 500 sati korišćenja.

Štampanje solarni ćelija na niskim temperaturama više nije tako daleko kako je to izgledalo do prija samo par godina, što znači da bi, u ne tako dalekoj budućnosti, pozadina svakog telefona (i drugi uređaja) mogla bit spremna za nove solarne ćelije, koje će se štampat ko jeftine potrošne nalipnice. Kad se nalipnica istroši, naštampate sebi novu. Sve što vam triba za ovu solarnu tehnologiju možete imat na svojem radnom astalu, kod kuće.

Ova tehnologija mogla bi pomoć da solarna tehnologija, pa i svist o obnovljivim vidovima energije, značajnije zakorače u život prosičnog čovika. Što svakako ne mož bit loše, u vrimenu kad planeti triba veći obzir od strane rastuće globalne populacije.

T. K. M.

ODRŽANA GODIŠNJA SKUPŠTINA KONJIČKOG KLUBA „BAČKA”

Zagorac novi pridsidnik

U sali „Miraž” u Subotici u ponediljak, 13. februara, održana je Godišnja skupština Konjičkog kluba „Bačka”. Bila je to prilika da se usvoji nov Statut, koji je usklađen sa odgovarajućim Zakonom o sportu, da se izabere novo rukovodstvo, al i da se tradicionalno otkriju dobitnici priznanja za uspihe u 2016. godini.

Odlukom većine delegata Skupštine KK „Bačka” za novog pridsidnika je izabran **Miodrag Zagorac**, a za podpridsidnika **Goran Matković**. U Upravnom odboru nalaze se još **Dejan Petrović, Stipan Brajkov, Petar Dulić, Oliver Bunford** i **Zlatko Benčik**, a u Nadzornom odboru **Vera Mandić, Stevan Gabrić** i **Todor Krnjajski**.

Miodrag Zagorac, Mirko Babičković i Goran Matković

U godini u kojoj je KK „Bačka” obilužio 95. rođendan bilo je dosta aktivnosti, pa je tako, od aprila do novembra u Subotici održano sedam trkački dana, uz završni revijalnog karaktera, po čemu je Bačka na prvom mistu u Srbiji. Bačka se nalazi i na prvom mistu po broju osvojeni prvi mista svoji vozača, a na drugom po zaradi. Padali su na stazi u Subotici i rekordi, pa i ne čudi što se ovaj klub održo med najboljim konjičkim klubovima u državi.

Priznanja za najboljeg vozača, trenera i odgajivača u Srbiji pono je **Branislav Mukić**, član KK „Bačka”, a, naravno, za njega nagrade nisu izostale ni na klupskom nivou. Najbolji odgajivači su **Branislav Mukić** (prvo misto), **Petar Dulić** (drugo) i **Đerđ Farkaš** (treće), najbolji treneri **Branislav Mukić, Nikola Poljaković** i **Ivan Tumbas Loketić**, a najbolji vozači **Branislav Mukić, Nikola Poljaković** i **Petar Knekt**. Najbolje dvogodo grlo je **Protecta Ferm** (vlasnik, trener i vozač Branislav Mukić), trogodo **Bonaparta** (vlasnici Homolja/Jandrić, trener i vozač B. Mukić), a najbolje četvorogodo grlo je **Andraj P** (vlasnik, trener i vozač Nikola Poljaković).

Kako saznajemo, plan je bio da prvi trkački dan bude održan tokom aprila, al je vrlo verovatno da će doć do pomeranja, jel je izuzetno ladno vrime onemogućilo konjare da na vrime počmu sa pripremama i treninzima grla.

– S obzirom na vremenske uslove i dugu zimu, najverovatnije da neće biti izvodljivo da krenemo sa trkama kako je to bilo planirano početkom aprila. Jednostavno, nije bilo uslova za rad, a grla nisu dovoljno spremna. Sezonu najverovatnije počinjemo u drugoj polovini aprila. Predvideli smo da održimo deset trkačkih dana, za sada ćemo prijaviti sigurnih osam, a za dva ćemo rezervisati termine. Zavisi to dosta od finansijskog stanja u Klubu, sponzora, ljudi koji nam pomažu, ali ćemo se potruditi da održimo svih deset dana, kako smo i obećali. Krećemo sa nešto izmenjenim rukovodstvom, dolazilo je do razmimoilaženja mišljenja prošle godine, verovatno i zbog generacijskog jaza, ali sezonu koja je iza nas moramo da okarakterišemo kao zadovoljavajuću. Uopšte nije bila loša, imali smo sjajne rezultate, trkački dani su nam i dalje najveći u državi, i trudićemo se da budemo samo bolji od toga – ističe Zagorac.

Priznanja su, takođe, dobili i oni koji su kroz 2016. godinu pomagali rad KK „Bačka”. **N. S.**

NOVE NAGRADE ZA ŠTALU „MUKIĆ”

I u 2016. godini, kako se to i iz teksta mož vidit, bilo je tušta dobri rezultata za Štalu „Mukić”. Otac Ivica i sin Branislav već godinama važe za lidere u oblasti kasačkog sporta.

– Do dobri rezultata dolazimo kroz kvalitet, klasne konje i godine ulaganja. Sve to se ne stiče priko noći. Okupili smo dobar genetski potencija, a nuz to je iskustvo u ovom sportu koje je dugo četri decenije. Samo se tako mož doć do rezultata – divani Branislav Mukić.

Kako kaže, jedan osićaj se ne mož poredit sa drugima.

– Najveća draž je kad sam spremiš konja, kad ga odraniš, treniraš, dočekaš da izađe na stazu i sa njim dobiješ trku. To su najslađe pobide, a mi godinama imamo take rezultate. Trokadero, Living Lajn i Svinga su sve naša grla, našeg odgoja, koja su osvojila „triple krune”. To su rezultati koji ostaju zapisani, koji se sićamo, a imena ti konja pamtimo dok smo živi.

U opštoj krizi, ni konjari nisu pošteđeni, čak su možda i na udaru više od drugi, zbog specifičnog sporta.

– Virujte, umitnost je opstat svi ovi godina. Imamo velik broj konja, med njima je dosta priplodni grla, dolaze potomci, brojno stanje se povećava, a sezona je svake godine pod znakom pitanja. Ono što nas održava i što pomaže da pronađemo put do opstanka jesu dobri rezultati, iskustvo u radu i afirmisani konji.

Horoskop za mart

Poso: Odgađanjem rišenja nećete sebi učinit uslugu jel sve će to opet doć na red sa komplikacijama koje neće bit lako rišit. Potrudite se da u takoj situaciji razumno sačinite prioritete.
Ljubav: Dijalog koji se nadate da će bit uspostavljen ne dešava se jel druga strana ima primedbe koje vi ne uvažavate.
Zdravlje: Unosite više tečnosti.

Poso: Vodite više bitaka u isto vrime i to vam se sveti, jel niste sasvim razjasnili sa sobom koja vam je od nji prvi prioritet. Daljim razvojom situacije moraćete donet odluke do koji pobida vam je najviše stalo.
Ljubav: Poredite voljenu osobu sa ljudima za koje ona ne želi čut, izbigavajte slične situacije da bi vam veza potrajala.
Zdravlje: Česti poremećaj sna.

Poso: Velik podsticaj imaćete od okruženja, al ne računajte da će vam samo to odradit poso koji čeka isključivo na vas. U tom pogledu moraćete pokazat osobine koje vam drugi ne mogu poklonit.
Ljubav: Ne odvajate dovoljno trenutaka pažnje za voljenu osobu što vam vezu čini haotičnom i naginje ozbiljnoj krizi.
Zdravlje: Više se krećite.

Poso: Dobri potezi koje povlačite nisu samo poslidica promišljenosti već i iskustva koje vam divani šta i kako. Bićete u priliki na temelju ti odluka gradit dalje jedan novi period koji će obilužit prosperitet.
Ljubav: Nemate običaj uslovljavat svoju pažnju, al će vam se u ovom periodu činit da ste često priviše popustljivi.
Zdravlje: Izbigavajte slanu i masnu ranu.

Poso: Kritičan period prid vama biće ujedno i dobra prilika da sagledate svoje potencijale u situacijama di se oni najbolje reflektuju. U ovom periodu možete naučit dosta o sebi što će vam višestruko bit korisno za kasnije.
Ljubav: Vodite računa da ne dođete u situaciju u kojoj bi mogli bit primorani da branite stavove koje ste smatrali osnovom svoje ličnosti. Trzavice u vezi mogle bi se intenzivirat ako ne budete taktični.
Zdravlje: Povedite računa o zdravlju očivi.

Poso: Morate donet odluke koje će vam otvorit vrata ka uspihu, što iz pozicije u kojoj ste, neće bit mali izazov. Baš zbog tog, ne smite olako svatit period prid vama, jel ima potencijal da ostavi dubok trag.
Ljubav: Priokrenit nike zablude u jasno svatanje nije uvik lako, konstruktivan odnos s partnerom prominiće to.
Zdravlje: Više se krećite.

Poso: Odluke ćete morat donosit brže neg što ste mislili, a ta činjenica će vam dosta smetat u planiranju.
Ljubav: Morate nać način da izgladite nesporazume koji vam kvare harmonični odnos u vezi.
Zdravlje: Izbalansirano se ranite.

Poso: Vodite računa da konkurenciju ostavite u oblaku prašine iza vas, al nije uvik tako lako bit prvi jel i druge pokreće motivacija nalik vašoj. Mudrije bi bilo da med takima tražite istomišljenike.
Ljubav: Podnosite i više nego što bi tribali jel od ranije vučete određeni osićaj krivice, što vam samo po sebi neće rišit sporove.
Zdravlje: Čuvajte se povrida na otvorenom.

Poso: Kad bi sve vaše zamisli mogle bit ostvarene verovatno bi se našla još po koja nova. Ovo nije loša osobina ako su vam potencijali na najviše mogućem nivou, ko i sama realizacija isti.
Ljubav: Virujete da će vrime prominit nike stvari u vezi, al zamrznuti konflikt vas opominje da je inicijativa ključ za vašu bravu.
Zdravlje: Izbigavajte nervozu i stres.

Poso: Velik ste entuzijasta i virujete u uspih, al se isto tako ne zalećete na sve što vam se obeća, već pragmatično ispitujete tačnost iznetog. Ovo će vam u velikoj miri pojednostavit život u periodu sa dosta lažni obećanja.
Ljubav: Trudite se da voljenoj osobi pokažete da je situacija idealna za štogod ozbiljnije, al reakcije sa druge strane vas ne ubeđuju da je zaista tako.
Zdravlje: Problemi sa krvnim pritiskom.

Poso: Mučite se i priviše sa ljudima koji vam se pridstavljaju ko pomoć, a ustvari vas koče u onom što znate dobro radit i sami. Postarajte se da taki situacija bude što manje, jel čeka vas povoljan period.
Ljubav: Ne poredite tuđe uspihe sa vašim, jel za to je potribno dvoje, osim tog nema svako istu polaznu osnovu.
Zdravlje: Ne naprežite se priko potribe, problemi s mišićima.

Poso: Vodite više poslova u isto vrime i to vas košta kad su u pitanju rezultati, prioriteti bi vam morali bit ono što možete uradit do kraja brez podrške i brez pomoći. Sve ostalo biće polovičan uspih.
Ljubav: Želite miran život u dvoje, a to je moguće jedino ako ste sami, kad tad doće do razmimoilaženja u mišljenju, a vama to smeta.
Zdravlje: Nagli gubitak kilograma.

T. K. M.

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

350 dinara

1.500 dinara

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra možte naručit na telefon 024/523-505, po navedenim cinama i nuz poštanske troškove.